

Nortura
bondens selskap

GRUNNLAGSDOKUMENT 1. HALVÅR 2025

GJENNOMSNITTLIG ENGROSPRIS FOR STORFE, SVIN, LAM OG
EGG

Grunnlagsdokument utarbeides halvårlig av Totalmarked kjøtt og egg. Dokumentet overleveres Nortura sitt styre i forkant av de halvårlige fastsettelsene av Planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE). Grunnlagsdokumentet skal belyse relevante forhold for fastsettelse PGE, og dermed være et støttedokument for styret i deres vurdering.

1. SAMMENDRAG	2
2. ØKONOMISK UTVIKLING, INTERNASJONALE FORHOLD OG JORDBRUKSOPPGJØRET	7
3. MARKED OG TRENDER FOR KJØTT OG EGG I NORGE	13
4. STORFE	18
5. GRIS	23
6. LAM	28
7. EGG	33
VEDLEGG 1 – HISTORISK UTVIKLING I PGE	38
VEDLEGG 2 – HANDELSPOLITISKE RAMMEVILKÅR FOR DE MARKEDSREGULERTE KJØTTSLAGENE OG EGG	39
VEDLEGG 3 – TOLLKVOTER FOR MARKEDSREGULERTE KJØTTSLAG OG EGG	42
VEDLEGG 4 – ENGROSPRISER FOR KJØTT OG EGG I EU	43

1. Sammendrag

1.1 Grunnlagsdokumentets funksjon

Den volumbaserte markedsordningen for storfe, sau/lam og egg, og gris ble vedtatt av Stortinget i henholdsvis 2009, 2013 og 2021. I den volumbaserte markedsordningen skal Nortura SA som markedsregulator fastsette Planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) på representantvaren innen 25. mai og 25. oktober for det påfølgende halvåret. Som et grunnlag for prosessen fram mot styrets beslutning blir det utarbeidet et grunnlagsdokument. Grunnlagsdokumentet hovedfunksjon er å vurdere relevante forhold for Norturas fastsettelse av PGE. Dagens markedsbalanse for de ulike dyreslagene, forventet salgs- og produksjonsutvikling, styrken i tollvernet og kostnadsutvikling er viktige forhold som inngår i vurderingene. Dette dokumentet er grunnlag for styrets beslutning av PGE for storfe, gris, lam og egg i første halvår 2025.

PGE er den halvårlige gjennomsnittsprisen på engrosnivå for hele slakt og egg. Engrosprisen er lik prisen hele slakt og usorterte egg som selges til industrikunder og internprisen ved videre foredling i Nortura.

1.2 Prisdannelse for kjøtt og egg

Som markedsregulator setter Nortura halvårlig PGE, en pris som skal sikre balanse i markedet, slik at bøndene er sikret avsetning for sine produkter til stabile priser. Den løpende engrosprisen for helt slakt og egg settes i lys av markedssituasjonen og sesongsvingninger, med mål om å i gjennomsnitt for halvåret oppnå PGE. Engrospris justert for offentlige avgifter er prisen som rapporteres som oppnådd engrospris og vurderes mot PGE.

Engrosprisen danner utgangspunktet for pris både oppover og nedover i verdikjeden. Den faktiske prisen bonden mottar for sine produkter er ikke tilsvarende PGE, men en endring i engrosprisen vil direkte påvirke avregningsprisen til bonden. Avregningsprisen til Norturas produsenter er engrosprisen justert for ulike kostnader i forbindelse med slaktning, inntransport, tillegg, trekk og avgifter. Avregningsprisen avledes via nettonoteringen, en selvkostkalkyle som tar utgangspunkt i engrosprisen for hele slakt eller egg. Verdien av overskuddsprodukter fra slaktet (f.eks. hud, skinn og innmat) legges til, mens slakte- og inntransportkostnader og offentlige avgifter trekkes fra. Tilsvarende trekkes eggprodusentene for sorteringskostnaden. I utbetalingen til bonden kommer i tillegg ulike tilskudd som en del av den årlige jordbruksavtalen. Utbetalingsprisen til produsenten påvirkes også av ulike kommersielle tillegg Nortura gir, som f.eks. puljetillegg, skyvetillegg osv.

Tabell 1 og 2 – Nettonotering for kjøtt og egg

Sammenheng mellom engros- og utbetalingspris i Nortura SA

Nettonotering kjøtt	
Engrospris	
- Kjøttkontrollavgift	Nettonotering egg
- Forskningsavgift	Engrospris
= Engrospris justert for off. avg.	- Forskningsavgift
+ Verdi av hud/skinn og biprod. (ikke ull)	= Engrospris justert for off. avg.
- Slaktekostnader	- Sorteringskostnad
- Inntransport	- Inntransport
- Spesielle trekk	- Spesielle trekk
- Omsetningsavgift	- Omsetningsavgift
= Veiledende avregningspris	= Veiledende avregningspris
+ Norturatillegg	+ Norturatillegg
+ Evt. etterbetaling	+ Evt. etterbetaling
= Utbetalingspris til produsent	= Utbetalingspris til produsent

1.3 Prisvurdering storfe

Engrosprisnedgangen høsten 2023, kalveslaktning og produsentenes innsats for å redusere tilførslene har bedret markedsituasjon for storfe gjennom 2024. Det er imidlertid fortsatt en utfordrende markedsituasjon og engrossalget har vært svakere enn prognosert. Sammenlignet med gris har ikke forbrukerprisene for storfe fulgt prisutviklingen på engrosnivå og prisen til produsentene like tett. Det forventes et reguleringslager på rundt 5 000 tonn ved utgangen av 2024, og ikke en tilstrekkelig stor underdekning av ferske slakt i 2025 til at reguleringslageret tømmes i løpet av året. Det vil i 2025 være behov for ytterligere tiltak for å redusere tilførslene og stimulere til økt salg. Det er ikke rom for å øke engrosprisen i første halvår når man samtidig iverksetter andre nødvendige tiltak for å bedre markedsbalansen. Økt pris på helt slakt av storfe kan medføre redusert salg.

Mengden storfe på lager, prisbevisstheten i markedet og prognosert markedsbalanse for 2025 tilser at det er nødvendig med en realprisnedgang for storfe i første halvår 2025 for å opprettholde salget av ferske slakt, kombinert med betydelig rabatt på storfe fra reguleringslager.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for representantvaren ung okse er fastsatt til kr 74,30 per kg for første halvår 2025. Dette er uendret fra andre halvår 2024.

1.4 Prisvurdering gris

God innsats fra slakte- og smågrisprodusentene for å begrense produksjonen har sammen med prisreduksjon bidratt til å forbedre markedsbalansen. Bedre balanse mellom tilbud og etterspørsel, samt et betydelig partisalget fra reguleringslager i sommer, gjør at reguleringslageret er halvert fra toppnivået og at det forventes ytterligere nedgang fremover. Det forventes om lag 900 tonn gris på reguleringslager ved inngangen til 2025 som må selges i løpet av første halvår. Dette vil bidra til markedsbalanse i første halvår, og underskuddet av gris forventes i andre halvår

For hele 2025 prognoseres det et underskudd på 1 700 tonn. Det bør vektlegges at et underskudd på 1 700 tonn er marginalt sammenlignet med totalsalget og at det er usikkerhet rundt salget. Noe svakere salg enn prognosert vil raskt snu underskudd til overskudd. Det bør også presiseres at prognosen innebærer noe lavere vekt enn tidligere på slaktegrisen.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for representantvaren gris er fastsatt til kr 45,40 per kg for første halvår 2025. Dette er opp kr 0,50 per kg fra andre halvår 2024.

1.5 Prisvurdering lam

Det har høsten 2024 vært god etterspørsel etter norske lam og det kunne periodevis vært solgt mer enn det som har vært tilgjengelig. Samtidig er engrossalget av sau svak og det forventes et betydelig reguleringslager av sau ved inngangen til 2025. Det er utfordrende at antall lam per søye har vært fallende i en periode hvor etterspørsel etter lam er god, samtidig som det er utfordrende å få avsetning for sau.

God markedsbalanse og noe fallende tilførsler tilsier at det er behov for en prisøkning på lam for sikre produksjon på et nivå som møter etterspørselen. Den underliggende trenden med fallende konsum av rødt kjøtt og den siste tids prisreduksjon på andre kjøttslag må imidlertid hensyntas i prissettingen.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for representantvaren lam er fastsatt til kr 87,00 per kg for første halvår 2025. Dette er opp kr 2,00 per kg fra andre halvår 2024.

1.6 Prisvurdering egg

Stor økning i PGE andre halvår 2024 har gitt et lønnsomhetsløft hos produsentene som har bidratt til interesse for å etablere eggproduksjon. Antallet nye produsenter som nå er i gang med å etablere produksjon er på et nivå som innebærer at markedet for norske egg vil gå fra underdekning til markedsbalanse i løpet av 2025. Det er ikke behov for ytterligere produksjonsøkning.

Som følge av nyetableringer og redusert direktesalg, prognoseres det at tilførslene av norske egg til eggpakkeriene vil øke med 6 pst. i 2025. De siste to årene har etterspørselsveksten overgått befolkningsveksten. Dette er en salgsvekst vi ikke kan forvente at fortsetter hvert år i tiden fremover. Med betydelig økning i produksjonen det kommende året er det derfor fare for overskudd i markedet dersom denne utviklingen vedvarer. For eggmarkedet er det nødvendig med et begrenset årlig overskudd for å dekke etterspørselen i høytidene.

I takt med at engrosprisen for egg har økt, har også prisen på norske eggprodukter økt. Prisen på flere typer eggprodukter har på sin side gått ned i Europa det siste halvåret. Til tross for en svak norsk krone er konkurransekraften til norske eggprodukter svekket betydelige det siste halve året. Avsetning for eggproduktene er avgjørende for å kunne opprettholde dekningsgraden av skallegg i Norge. Risikoen for at disse produktene utkonkurreres av importerte produkter inngår også i vurderingene rundt planlagt gjennomsnittlig engrospris.

Markedssituasjonen for egg tilsier at engrosprisen ikke bør økes, da det vil kunne stimulere til en ytterligere økning i produksjonen, samtidig som faren øker for at norske eggprodukt erstattes med import.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for representantvaren egg er fastsatt til kr 27,90 per kg for første halvår 2025. Dette er uendret fra andre halvår 2024.

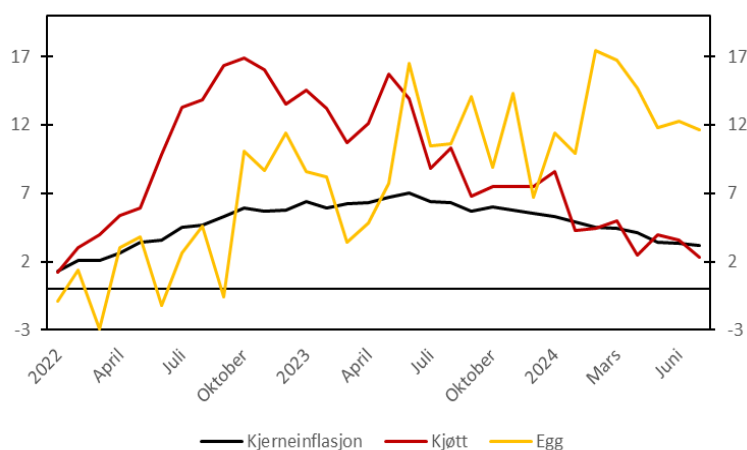
2. Økonomisk utvikling, internasjonale forhold og jordbruksoppkjøret

2.1 Økonomisk aktivitet og sysselsetting

Norges bank har de siste årene ført en restriktiv pengepolitikk for å redusere prisveksten. Prisveksten har vært fallende gjennom 2024, men har de siste månedene flatet noe ut. I august var tolv månedersveksten for KPI og KPI justert for avgiftsendringer på henholdsvis 2,6 og 3,2 pst. Matvarer og alkoholfrie har vært en av de varegruppene som har bidratt til å holde inflasjonen oppe det siste året med en prisvekst på 4,5 pst. Det siste året har prisveksten for kjøtt på forbrukernivå vært noe lavere enn kjerneinflasjonen, mens egg har økt betydelig mer i pris.

Figur 1 – Prisutvikling i Norge

Kilde: SSB. Kjerneinflasjon og konsumpriser for kjøtt og egg, prisvekst siste tolv måneder

En prisvekst som fortsatt er noe over målet, svak kronekurs og forventninger om færre rentekutt i år hos andre sentralbanker er blant grunnene til at Norges bank har signalisert at første rentekutt i Norge lar vente på seg til godt inn i første halvår 2025. I første halvår forventes det derfor at rentekostnadene fortsatt vil legge en demper på kjøps- og investeringsviljene til norske bedrifter og konsumenter. Lønnsoppkjøret for 2024 medfører imidlertid at nordmenn for første gang på flere år får økt sin disponible inntekt, noe som er positivt for omsetningen av kjøtt- og egg.

Figur 2 – Valutakurs og styringsrente

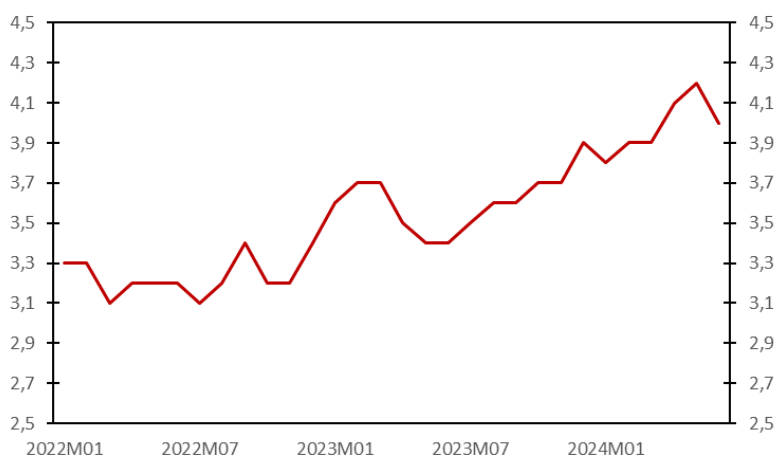
Kilde: Norges bank. 2022 – september 2024

Arbeidsledigheten¹ i Norge har vært stigende den siste tiden og er i dag på 4 pst., en økning på 0,9 prosentpoeng siden våren 2022. Aktiviteten i den norske økonomien er fortsatt relativt god og arbeidsledigheten fortsatt godt under hva den var under pandemien.

Figur 3 – Arbeidsledigheten i Norge

Kilde: SSB. Prosent av arbeidsstyrken (15-74 år), tre måneders glidende gjennomsnitt

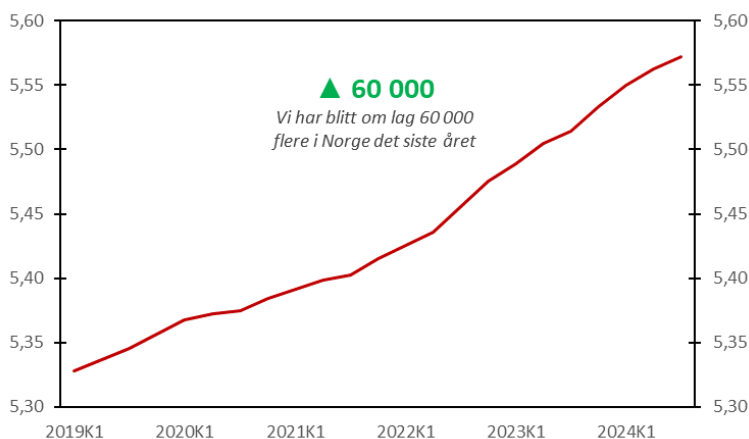
2.2 Befolkningsvekst

Mengden kjøtt hver person i Norge spiser er relativt sett ganske stabil. I vurderingen av den totale etterspørselen kjøtt fremover er derfor utviklingen i hvor mange personer vi vil være i Norge fremover en av de viktigste faktorene. Befolkningstallet passerte i løpet av andre kvartal 2024 5 570 000 og økte med i underkant av 60 000 fra utgangen av andre kvartal 2023 til utgangen av andre kvartal i år. I underkant av 50 000 av denne befolkningsveksten var innvandring. En tilsvarende befolkningsvekst de neste tolv månedene vil med dagens engrosforbruk av kjøtt (slakt inkludert bein) på 77 kg teoretisk sett medføre økt årlig engrossalget med om lag 4 500 tonn.

Figur 4 – Befolkningsutvikling i Norge

Kilde: SSB. Millioner innbygger. 2019-2024K2

¹ Arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken

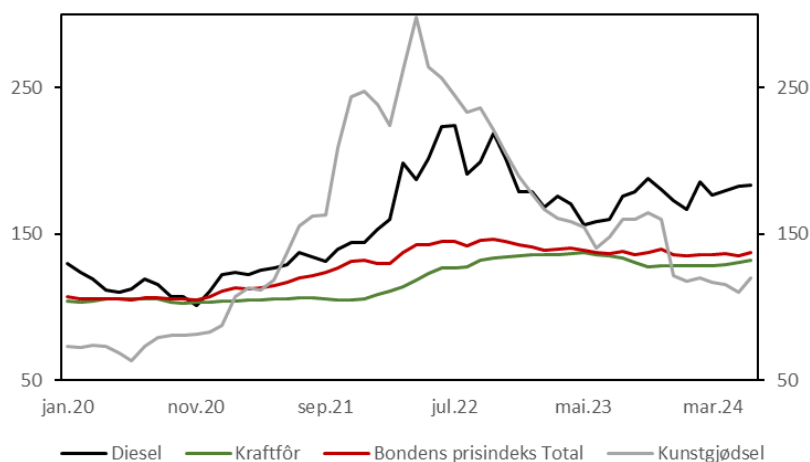

2.3 Prisen på innsatsfaktorer

Hvilke innsatsfaktorer som inngår i produksjonen og i hvor stor grad varierer fra produksjon til produksjon. Kraftfôr, drivstoff, strøm, kunstgjødsel og vedlikehold er imidlertid betydelige kostnadsposter for de fleste husdyrprodusentene. Agri Analyse publiserer løpende en prisindeks for ikke-varige produksjonsmidler hvor ovennevnte innsatsfaktorene inngår. Selv om indeksen ikke vil kunne gi et presist bilde av kostnadsutviklingen for hver enkelt produksjon og bruk, gir den et godt bilde av kostnadsutviklingen. Kostnadene økte betydelig gjennom 2021 og nådde et toppunkt sensommeren 2022. I ettertid har prisveksten flatet ut og i perioder vært negativ. Totalindeksen er i dag på et lavere nivå enn hva den var sensommeren 2022. Særlig prisen på kunstgjødsel er redusert betydelig. Kraftfôrprisen er i dag på om lag samme nivå som den var for et år siden. Det er ingen klare signaler som tilsier at kostnadsbildet vil se vesentlig annerledes ut i første halvår 2025 enn hva det gjør i dag. Eventuelle rentenedganger det kommende året vil bidra til å redusere kapitalkostnadene og forbedre det samlede kostnadsbildet for de produsentene som har belånte hus/fjøs og redskap.

Figur 5 – Bondens prisindeks

Kilde: Agri Analyse. Prisutvikling for utvalgte innsatsfaktorer og samleindeksen, januar 2020 – juni 2024

2.4 Import

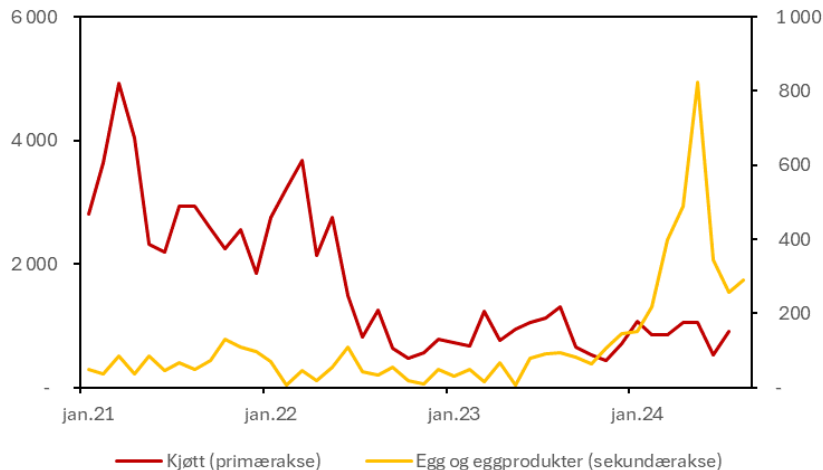
Det overordna bildet så langt for 2024 er at det har vært begrenset import av kjøtt og unormalt høy import av egg. For storfe og gris bunner dette i god tilgang på norsk kjøtt i markedet, mens importen av lam trolig har vært begrenset av høyt prisnivå på Island og i EU. For egg er det stor import på grunn av underskudd i markedet. Gjennom sommeren og inn i høsten virker importen av egg å ha stabilisert seg på et nivå som tilsvarer industriens behov for egg. Vi forventer at importen av egg vil holde seg på dette nivået ut 2024 og inn i første halvår 2025.

For alle de markedsregulerte kjøttslagene forventes det ikke nevneverdig import utover importkvotene i 2025. Vi forventer at importkvotene i stor grad utnyttes på tross av at det er rikelig tilgang på norsk kjøtt. Det skyldes at importkvotene for alle dyreslagene er økonomisk lukrative. For storfe spesielt bidrar sesongmønsteret i slaktingen og salget til at det i perioder er behov for å importere slik at bransjen har tilstrekkelig tilgang på ferskt kjøtt. Med unntak av for svinespekk, som er en mangelvare i Norge, forventer vi ikke at det vil være behov for importåpning utover importkvotene for noen av de markedsregulerte kjøttslagene.

For egg vil det på sin side trolig være behov for noe import utover importkvotene. Både fordi det prognoseres et underskudd for året som helhet og fordi importkvotene også brukes til import av egg til klekking. Importbehov vil trolig vært størst i første halvår. For andre halvår prognoseres det markedsbalanse og det forventes ikke at det vil være behov for importåpning utover importkvotene.

Figur 6 – Import av kjøtt og egg

Kilde: SSB. Tonn, tollposisjon 0201-0204 og 0407-0408, 2021 – august 2024

2.5 Markedsutviklingen for kjøtt og egg utenfor Norge

Utviklingen i markedet for kjøtt og egg i våre naboland har i store trekk vært tilsvarende det vi har opplevd i Norge. Pandemien, krig og dyrtid ga økte priser som følge av økt pris på innsatsfaktorer, før høye priser, bremsende pengepolitikk og reallønnsnedgang har bremsset etterspørselen etter de relativt dyre proteinkildene. Dette har lagt en demper på etterspørselen etter kjøtt og økt etterspørselen etter egg. Sykdomsutfordringer ga EU en større utfordring enn Norge med å møte den økte etterspørselen etter egg, noe som igjen førte til et større prispress i 2023. I 2024 har imidlertid engrosprisen på egg i EU som helhet falt. Gjennomsnittsprisen i EU for hele slakt av ung

okse har vært relativt stabil og økt noe så langt i 2024. I Danmark har det vært en negativ pristrend siden midten av 2022, men prisen har flatet ut i 2024. Etterspørselen etter lam er god, noe som reflekteres i engrosprisene i EU og Island. Engrosprisutviklingen for gris har vært noe tilsvarende som for ung okse, gjennomsnittsprisene i EU har økt i 2024, mens prisen for gris fra Danmark har falt noe.

Figur 7 – Engrosprisutvikling for hele slakt og egg i Europa

Kilde: Europakommisjonen. Engrospriser for helslakt og egg, 2021- august 2024

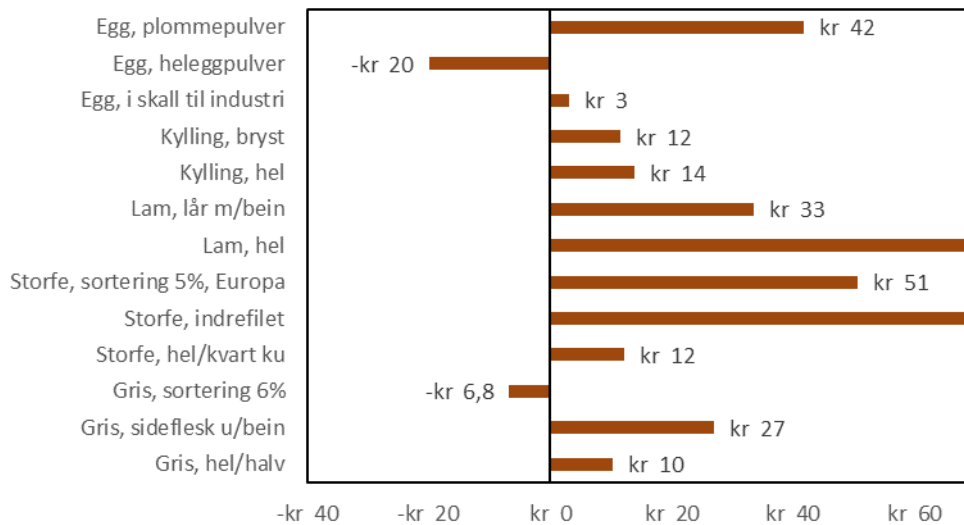
2.6 Tollvernet

Tollvernet har de siste årene vært relativt sterkt for både kjøtt- og eggprodukter. Dette skyldes i hovedsak svekkelsen av den norske krona, men også at vi i perioder opplevde høyere prisvekst i EU enn i Norge. For hele slakt av storfe, gris og lam bidrar en fortsatt svak krone og ikke veldig ulike prisutvikling i EU og Norge til et fortsatt godt tollvern. For sideflesk har tollvernet styrket betraktelig, mens tollvernet for sorteringskjøtt av gris har gått fra positivt til negativt. De største endringene i tollvernet det siste halvåret har vi opplevd for egg og eggprodukter, der betydelig prisøkning i Norge og prisnedgang i EU har svekket tollvernet betraktelig. Tollvernet for hele egg til industri er nå svakt og det er i praktisk ikke noe tollvern for heleggpulver. Eggprodukter inngår som innsatsfaktorer i produksjonen av ferdigvarer og konsumentene er mindre bevisst på opprinnelsen til eggene. Svakt tollvern gir derfor en reell fare for at næringsmiddelindustrien av lønnsomhetshensyn vil vurdere importerte produkter fremfor norske, tilsvarende produkter eller halvfabrikata som kan importeres til lav toll gjennom RÅK-ordningen. Tollvernet for eggprodukter bør vektlegges i prisvurderingen for skallegg fremover.

Figur 8 - Tollvernet²

² Gjeldende prisnedskrivning gjennom råvareprisutjevningsordningen er ikke hensyntatt i beregningen. I 2024 er det PNS for heleggpulver på kr 16,50 per kg.

Kilde: Noridane og Nortura. Kr/kg forskjell i norsk pris og pris EU ink. toll per 1. september 2024

2.7 Jordbruksoppgjøret

26. april la et samlet jordbruk frem sitt krav med en ramme på 3,9 mrd. kroner, hvor av 2,7 mrd. kroner var økte bevilgninger over statsbudsjettet. Kravet var det laveste kravet i denne stortingsperioden. Samtidig vil en større andel av årets ramme gå til inntekstvekst fremfor kostnadsdekning sammenlignet med de foregående årene. Staten la 6. mai frem sitt tilbud med en ramme på 2,6 mrd. kroner, hvor av 1,9 mrd. er økte bevilgninger over statsbudsjettet. Tilbudet var 1,3 mrd. kroner lavere enn kravet landbruket la frem.

16. mai ble det inngått jordbruksavtale mellom Staten og begge faglagene. Rammen er på 3,015 mrd. kroner, hvor av 2,217 mrd. kroner er økte bevilgninger over statsbudsjettet. Det legges til rette for en gjennomsnittlig inntektsøkning på 85 000 kroner per årsverk i 2025 og med dette tettes inntektsgapet med 60 000 kroner. I løpet av 2024 vil målprissystemet for melk bli avviklet og volummodellen innføres.

Utslaget av kraftfôrpris av avtalen er beregnet til 19 øre/kg. Økningen skyldes at den midlertidige ordningen for prisnedskrivning av importerte kraftfôrråvare avvikles. Fraktilskuddet økes for slaktedyr og egg med henholdsvis 15 og 4 mill. kroner. Husdyrtilskuddet økes for alle de markedsregulerte kjøttslagene og egg, og det gjeninnføres tak for tilskuddet på 1 mill. kroner årlig per jordbruksforetak. O og O+ får samme kvalitetstilskuddssats (10,50 kr/kg) for storfe og det innføres en ny sats for R- og bedre (12,00 kr/kg). Kvalitetstilskuddet for lam økes med 10 kr/kg, mens grunntilskuddet for sau/lam økes med 1,50 kr/kg.

Det vurderes at jordbruksavtalen ikke innebærer endringer som i stor grad vil påvirke markedsbalansen for kjøtt og egg.

3. Marked og trender for kjøtt og egg i Norge

3.1 Marked og pris

Norske forbrukere har de siste årene redusert mengden rødt kjøtt de spiser til fordel for hvitt kjøtt og andre proteinkilder. Urolig økonomiske tider og flere år med redusert kjøpekraft har i tillegg gjort oss mer prisbevisste og akselerert den negative trenden for rødt kjøtt. Særlig merkbart har dette vært for storfe, da dette er produkter som ligger høyere i pris enn f.eks. gris og kylling. Lam er på sin side utpreget sesongmat vi ofte spiser under høytider og i mindre grad i hverdagen, noe som virker å ha skånet lammesalget for innstrammingene forbrukerne har gjort. Alt i alt bidro dette til at engrossalget av særlig storfe og sau, men også gris, har vært lavere enn det som var prognosert og et det oppsto et overskudd i markedet. I tillegg ble ubalansen forsterket av økte tilførsler av storfe som følge av endringer i melkebehov og ekstremvær. For å gjenopprette balansen ble engrosprisene senket for både storfe og gris i 2023. I ettertid har prisene blitt holdt uendret, noe som med den siste tids inflasjon har gitt relativt stor realprisnedgang. Vi erfarer at engrosprisnedgangen for hele slakt gir ringvirkninger i verdikjeden og bidrar positivt til salget. På tross av de positive effektene prisutviklingen har gitt på salget og tiltakene som er gjort fra produsentene er det fortsatt et betydelig overskudd av rødt kjøtt i markedet, særlig for storfe. Det er begrenset hvor mye fryst kjøtt som kan realiseres i markedet til enhver tid og aktørene i bransjen har trolig gått inn i 2024 med relativt store kommersielle lagre.

For lam er det i dag god markedsbalanse og det har vært hensiktsmessig å øke engrosprisen for å imøtekomme den etterspørselen som er i markedet. Som vanlig ønsker dagligvarehandelen tilgang på lam litt tidligere på høsten enn det mange av produsentene kan levere, noe som har gitt kamp om tilførselene i starten av slaktesesongen. Det forventes avsetning for alt lam som slaktes dette året.

For egg har det vært et reelt underskudd i markedet de siste to årene og engrosprisen har blitt økt betydelig for å stimulere til større produksjon. Dette virker å ha båret frukter og vi forventer nyetableringer i løpet av 2025 som vil dekke inn underskuddet i markedet. Så store engrosprisøkninger som det har vært for egg den siste tiden svekker imidlertid konkurransekraften mot importert vare. På grunn av forbrukerpreferansen er ikke konkurranse fra utlandet en stor utfordring for skallegg som selges i kartong til forbruker, men eggprodukter brukt i industrien er i mye større grad utsatt for potensielt å bli utkonkurrert av produkter importert fra EU. Opp mot 10 pst. av alle eggene som produseres blir benyttet til produksjon av eggprodukter. Å sikre avsetning for disse som eggprodukter til industrien er derfor avgjørende for å kunne opprettholde den leverings- og selvforsyningsgraden vi har av norske egg i dag. I prisvurderingen må det derfor vektlegges at også skilleproduktene må være konkurransedyktige på det norske markedet.

3.2 Salgsutvikling i dagligvaremarkedet

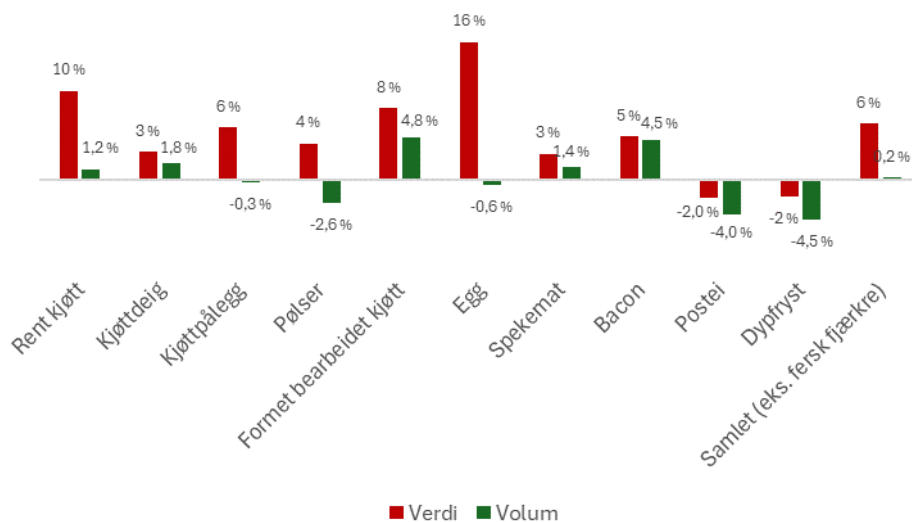
Salgstallene for rødt kjøtt og egg i dagligvarebutikkene reflekterer i store trekk det overordna bildet vi har hatt for økonomien den siste tiden; relativt høy prisvekst og begrenset kjøpekraft. Samlet har verdien av kjøtt og egg solgt i dagligvaremarkedet økt med 6 pst. de siste tolv månedene. Dette skjer i stor grad som følge av økt priser da volumet omsatt i samme periode kun har økt med 0,2 pst. Omsett volum har økt mest for bacon, formet og bearbeidet kjøtt, og spekemat, men har også økt for rent kjøtt og kjøttdeig. Salget av ferske pølser, fryste produkter og posteier har på sin side falt. Samlet har det vært en økning for ubearbeidede produkter, mens bearbeidede produkter har solgt mindre.

For store ble engrosprisedgangen høsten 2023 tatt ut i lavere priser for sorteringskjøtt, mens prisen på biff og filet ble holdt uendret. Dette er noe vi ser igjen i salgstallene i dagligvaremarkedet og som tyder på at lavere engrospriser har blitt videreført i verdikjeden. Prisen på kjøttdeig og farsjer har økt med 1,3 pst. de siste 12 månedene, betydelig lavere prisvekst enn f.eks. rent kjøtt som har økt med 8,7 pst. Dette gjenspeiles også i at omsatt volum av kjøttdeig har økt mer enn rent kjøtt.

Verdien av eggset i dagligvare har økt mest av alle kategoriene, noe som er naturlig med den prisveksten som har vært på engrosnivå og den store etterspørselen. Omsett volum er på sin side marginalt lavere enn samme periode for 12 måneder siden som følge av underskuddet av norske egg vi har opplevd det siste året.

Figur 9 – Salgsutvikling i dagligvaremarkedet

Kilde: Nielsen. Per uke 36, endring fra 2023 til 2024

3.3 Forbrukerpreferanser og konsumtrender

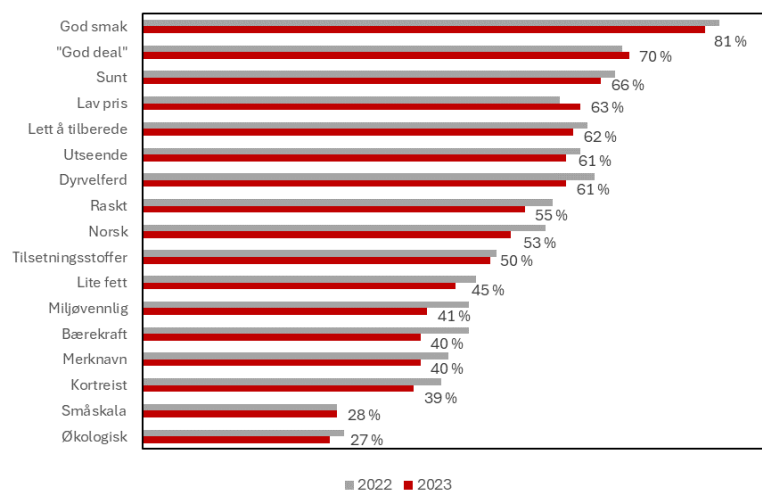
Norske forbrukere har et relativt gjennomsnittlig forbruk av kjøtt og egg i europeiske målestokk. Trenden de siste årene har vært en svak reduksjon i konsumet av rødt kjøtt til fordel for hvitt kjøtt og egg. Mange faktorer påvirker spisevanene våre, men helse og bærekraft er trolig underliggende faktorer for denne trenden. Samtidig ser man at god smak, pris og følelsen av å gjøre et godt kjøp er de viktigste faktorene når vi gjør valg rundt hva vi skal spise. Et relativt høyt prisnivå for kjøtt sammenlignet med andre proteinkilder kan derfor også være en drivende faktor for at salget av rødt kjøtt per innbygger er noe fallende. Den siste tidens betydelige økning i husholdningenes kostnader og nedgangen i den disponible inntekten bidrar trolig til å forsterke den underliggende trenden. Undersøkelser viser at pris har blitt viktigere for forbrukerne når de gjør sine valg, og at andre egenskaper som bærekraft, kortreist mat, dyrevelferd osv. vektlegges mindre. I lys av at det ikke er utsikter til at den disponible inntekten til husholdningen vil øke nevneverdig det kommende halvåret, forventer vi at dette vil være gjeldende også den kommende engrosprisperioden. Dette vil trolig medføre at det relative prisforholdet til konkurrerende matvarer vil påvirke salget i også fremover. Strammere økonomi bidrar også trolig til reduksjon av matsvinn, noe som i seg selv ikke

bidrar til å redusere konsumet, men reduserer mengden mat som er nødvendig å produsere for å opprettholde dagens forbruk.

Figur 10 – Viktige faktorer når vi handler landbruksprodukter

Kilde: YouGov for Matprat. «Hvor viktig er følgende faktorer når du kjøper landbruksprodukter i dagligvarebutikken»

3.4 Nye kostholdsråd

I august presenterte Helsedirektoratet sine nye kostholdsråd. Rådene vektlegger et variert kosthold, som i hovedsak skal bestå av mat fra planteriket. Det tilrådes å velge sjømat, bønner og linser oftere enn rødt kjøtt. Det er kun for rødt kjøtt at det innenfor husdyrproduktene er konkrete mengdeanbefalinger. I spiseklar vekt anbefales det å ikke overskride 350 gram i uken, noe som er ned 30 pst. fra de forrige anbefalingene som var på 500 gram. 350 gram spiseklar mat tilsvarer 525 gram rå vare. Helsedirektoratet oppfordrer til å velge hvitt kjøtt fremover rødt kjøtt, og at man spiser minst mulig bearbeidet kjøtt. De stadfester også at egg kan inngå i et sunt og variert kosthold, uten at de har sett behov for å sette en mengdebegrensning.

Det er vanskelig å spå hvor stor effekt nye kostholdsråd vil ha på det faktiske konsumet. Det er naturlig å anta det vil kunne ha større og raskere påvirkning på offentlig innkjøp enn privat forbruk. Samtidig vil man kunne anta at det i deler av offentlig sektor også er andre sider ved kostholdet som må vektlegges, for eksempel behovet for næringsrik og energitett mat til unge, syke og eldre.

Samlet antar vi at kostholdsrådene isolert sett vil påvirke salget av rødt kjøtt negativt, men at det ikke er et en-til-en-forhold mellom kostholdsrådene og faktisk konsum og at det vil være en gradvis tilpasning som tar noe tid.

3.5 Langtidsutsikter for kjøtt- og eggforbruket

Årlig lager Totalmarked langtidsutsikter for kjøtt- og eggforbruket de fem neste årene. Langtidsutsiktene tar utgangspunkt i gjeldende prognose for det kommende året, prognosemodeller og dialog med flere aktører i bransjen tas med i vurdering av engrossalget for de neste fire årene. Spørreundersøkelse i produsentmiljøet og innspill fra fagmiljøer vektlegges i vurderingen av produksjonen.

Fra 2015 frem til pandemien falt engrossalget av rødt kjøtt med om lag 6 pst. per innbygger. Inkluderer man hvitt kjøtt var nedgangen på 2 pst. Under pandemien opplevde vi en liten økning i forbruket av rødt kjøtt, før forbruket igjen har falt de to siste årene. Siden 2019 har forbruket av rødt kjøtt falt med 5 pst. per innbygger, mens forbruket av hvitt kjøtt har økt med 7 pst. i samme periode. Denne utvikling tror vi vil fortsette også de kommende årene. De nye kostholdsradene vil trolig være en bidragende faktor til at utviklingen fortsette fremover, både som følge av endringer i offentlig innkjøp, satsingsområder hos dagligvarekjedene og privat konsum. Totalmarked legger til grunn en årlig nedgang i forbruket av rødt kjøtt på 1,5 pst. årlig frem mot 2029 og en tilsvarende økning for hvitt kjøtt. For egg legges det til grunn en økning i forbruket per innbygger på 0,25 pst.

De siste par årene har pris i større grad enn tidligere vært avgjørende for valgene vi tar når vi handler. Etter hvert som økonomien normaliserer seg og nordmenn igjen får økt kjøpekraft er det nærliggende å tro at andre faktorer enn forholdet mellom pris og smak vektlegges i større grad når vi handler. Vi forventer at ønsket om næringsrik og lite bearbeidet mat som er enkel å tilberede fortsatt vil stå sterkt hos konsumentene, og at bevisbar god dyrevelferd og et minst mulig klimaavtrykk vektlegges. Helhetsvurderingen til flertallet av forbrukere virker å være at hvitt kjøtt og egg i større grad tilfredsstiller dette enn rødt kjøtt. Vi forventer derfor også fremover en dreining fra rødt kjøtt over til andre proteinkilder, særlig hvitt kjøtt, i det private konsumet.

Etterspørselen etter kjøtt og egg setter rammen for produksjonskapasiteten vi kan ha i husdyrnæringen. I tillegg til pris påvirker markedssituasjonen i melkesektoren tilførselene av storfekjøtt. Melkebehovet har vært økende den siste tiden og vi forventer relativt høy etterspørsel også fremover. Økt melkebehov øker tilførselen av kjøtt, både gjennom flere kyr til slakt og flere fødte kalver. Med høy markedsdekning i dag, fallende konsum og økende tilførsler av kjøtt fra melkesektoren vil det kunne påvirke behov for antall ammekyr i årene fremover.

Hvert andre år gjennomfører Totalmarked en bred spørreundersøkelse hos alle bønder i Norge. Resultatene fra undersøkelsen, sammen med dagens produksjon og prognoser for markedet fremover, tilsier at det ikke vil være rom for produksjonsøkninger av storfe og gris de kommende årene. Gitt dagens et melkebehov på 1 475 millioner melk og en melkeytelse tilsvarende det vi har i dag, vil det med forutsetningen om en årlig nedgang i konsumet av storfe på 1,75 pst. per innbygger være behov for 100 000 ammekyr i 2029 (tabell 4). Dagens bestand av ammekyr er i dag på i overkant av 110 000.

Behovet for egg er økende, men veien er kort til overproduksjon. Det er derfor ikke behov for å videreføre nyetableringer i eggneringen på samme nivå som vi vil ha i 2025. Det er et begrenset rom for å øke salget av lam. Tilførselsveksten bør komme gjennom økt antall lam per søye, ikke som følge av økt mordyrtall.

Tabell 3 - Langtidsutsikter for 2029

	Prognose 2025	Fremskrevet salg 2029	Impot- kvoter	Tilgjengelig salg norsk produksjon	Kommentar
Storfe/kalv	96 500	91 800	9 000	82 800	Ikke rom for mer spesialisert kjøttproduksjon. Dagens nivå kan medføre fare for overskudd
Gris	131 600	127 700	1 600	126 100	Fare for overskudd av gris også etter bortfall av tilførsler som følge av endringer i konsesjonsregelverk fra 2025
Sau/lam	22 500	21 600	800	20 800	Ikke rom for flere søyer, men ønskelig med større andel lammekjøtt
Hvitt kjøtt	122 000	133 500	1 400	132 100	Behov for økt produksjon.
Egg	68 900	71 000	600	70 400	Behov for noe økt produksjon, men det er kort vei til overskudd

Tabell 4 – Fremtidig behov for ammekyr

Forutsetter dagens ytelse og et melkebehov på 1 475 mill. liter

Melkekyr	Mill. liter	Ammekyr					
		90 000	95 000	100 000	105 000	110 000	115 000
208 900	1 525	81 800	83 200	84 700	86 200	87 700	89 200
205 400	1 500	80 900	82 300	83 800	85 300	86 800	88 300
202 000	1 475	80 000	81 400	82 900	84 400	85 900	87 400
198 600	1 450	79 000	80 500	82 000	83 500	85 000	86 500
195 200	1 425	78 100	79 600	81 100	82 600	84 100	85 600

4. Storfe

For prisvurdering se kapittel 1.

4.1 Marked og pris

Det har gjennom 2023 og 2024 vært en realprisedgang på engrosnivå for storfe. Dette har vært nødvendig for bidratt til å opprettholde salget og redusere av markedsoverskuddet. I tillegg har tilførslene blitt redusert gjennom reduserte slaktevekter og kalveslakting. På tross av dette er det fortsatt et stort overskudd i markedet, noe som i hovedsak skyldes at man ikke har oppnådd den ønskede veksten i salget. Markedsbalansen i storfemarkedet er bedre i dag enn hva den var ved inngangen til året, men det er fortsatt et reguleringslager på om lag 5 000 tonn. Tilførslene av norsk storfe er så langt i år redusert med om lag 5 pst., mens engrossalget er på sin side ned 3 pst. Reguleringslageret er redusert med om lag 2 500 tonn. For året som helhet prognoses det et netto uttak fra reguleringslager på 2 300 tonn, noe som innebærer at vi går inn i 2025 med fortsatt betydelig mengder på lager. Stor etterspørsel etter meieriprodukter vil bidra isolert sett til å øke tilførslene av storfeslakt i året som kommer.

Tabell 5 – Engrossalg og produksjon så langt i år

Produksjons- og salgstall i tonn, t.o.m. uke 37 2024 sammenlignet med samme periode i fjor

	Produksjon	24/23	Import (*)	Salg	24/23	Markedsbal
Storfe/kalv	59 129	95 %	7 635	68 981	97 %	-2 217

4.2 Prognose for 2024

For 2025 prognoses det en begrenset nedgang i tilførslene og uendret engrossalg. Slaktevektene er allerede redusert og økt melkebehov bidrar til å holde tilførslene av slakt oppe. Det blir derfor trolig behov for ytterligere tiltak for å redusere produksjonen, samtidig som realprisedgang og rabatt på slakt fra reguleringslager bidrar til å opprettholde salget. Hvis prognosen blir gjeldende vil det være et underskudd av ferske slakt i 2025 på 3 600 tonn, noe som medfører et reguleringslager på 1 500 tonn ved utgangen av året.

Tabell 6 – Prognose for produksjon- og engrossalg av storfe 2024

Prognose utarbeidet september 2024

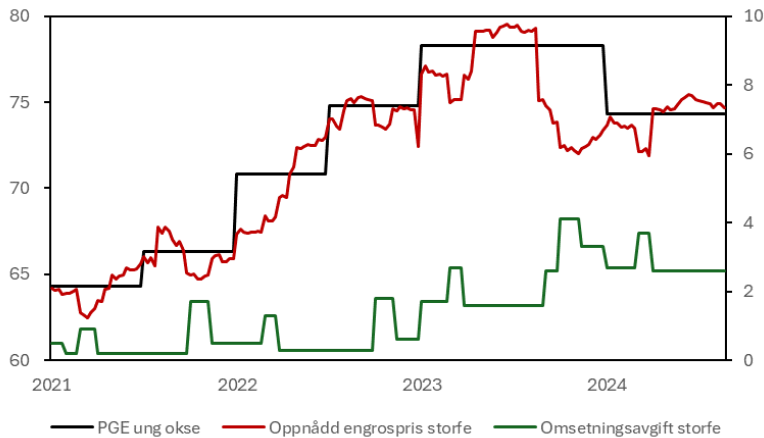
	Norsk tilførsler		Importkvoter	Engrossalg		Balanse	Reguleringslager	
	Tonn	Endring		Tonn	Tonn		Endring	Tonn
2024								
Storfe	85 000	-6 %	9 000	96 300	-2 %	-2 300	7 376	5 100
2025								
Storfe	83 900	-1 %	9 000	96 500	0 %	-3 600	5 100	1 500

4.3 Planlagt gjennomsnittlig engrospris, løpende oppnådd engrospris og omsetningsavgift

Med bakgrunn i ubalansen i markedet og mengden storfe på reguleringslager ble engrosprisen redusert 4 kr. per kg i august 2023. For PGE ble endringen gjort først det påfølgende halvåret noe som gjorde at oppnådd engrospris lå betydelig under PGE høsten 2023. PGE for storfe har vært uendret eller redusert siden første halvår 2023, noe som innebærer to år med realprisedgang på engrosnivå for storfe. For å stimulere til mest mulig slakting i perioder hvor etterspørselen er største brukes prisløypen aktivt innenfor året, derav det store variasjonen i oppnådd engrospris og

PGE. For å finansiere håndteringen av reguleringslageret og bygge opp fondet for kjøtt ble omsetningsavgiften økt gjennom 2023 og har vært relativt stabil gjennom 2024 på i overkant av kr 2,50 per kg.

Figur 11 – Engrosprisutvikling og omsetningsavgift for storfe
Kr/kg, 2021 – uke 34 2024.

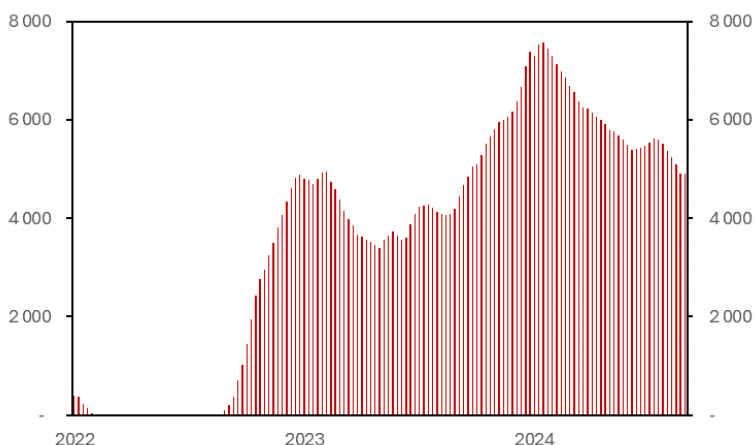

4.4 Reguleringslager

Reguleringslageret for storfe er redusert med rundt 2 500 tonn fra inngangen på året. På tross av at det er begrenset hvor stor andel fryst/tint råstoff bransjen kan benytte seg av i produksjonen til enhver tid, har uttaket fra reguleringslager den siste tiden vært lavere enn prognosert. Det forventes heller ikke stort netto uttak fra reguleringslager resten av 2024, da det som vanlig er rikelig med ferske slakt på høsten. Det forventes at reguleringslageret vil være på om lag 5 000 tonn ved utgangen av året, noe som er uforholdsmessig stor sammenlignet med underskuddet som er forventet i markedet første halvår 2025. Det vil bli gitt betydelig rabatt på storfe på reguleringslager i første halvår 2025 for å stimulere til økt uttak og salg.

Figur 12 – Reguleringslager for storfe

Tonn, 2022 – uke 35 2024

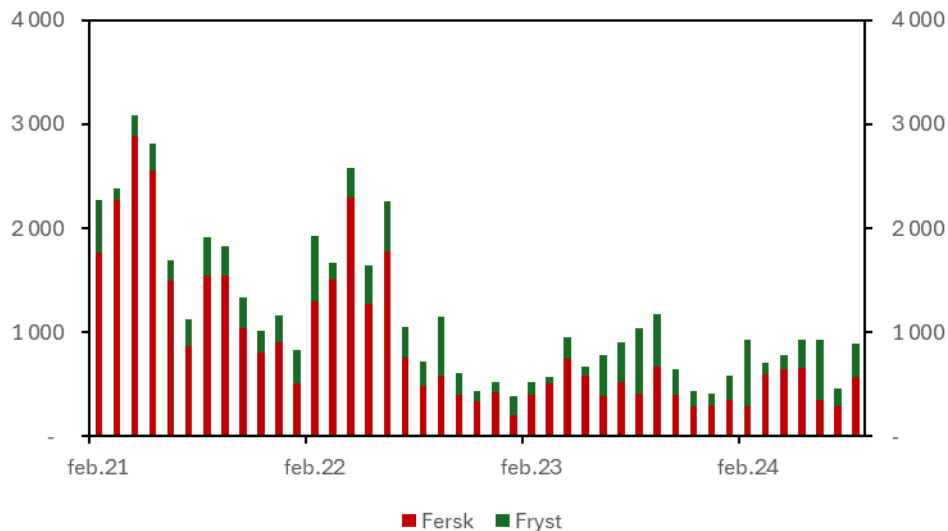
4.5 Import

Gjennom de tollfrie importkvotene tas det årlig inn rundt 9 000 tonn storfe til Norge. Kvoteimporten skjer i hovedsak fra EU og SACU-landene Namibia og Botswana. Hverken i 2023

eller i 2024 har det vært åpnet for import til administrativt nedsatt toll. Det forventes ikke at det blir behov for importåpning i 2025 heller. I år som i fjor forventes det at de tollfrie importkvotene benyttes i stor grad og at importeres nærmere 9 000 tonn storfe.

Figur 13 – Import av storfe

Kilde: SSB. Tonn, tollposisjon 0201 og 0202, 2021 – august 2024

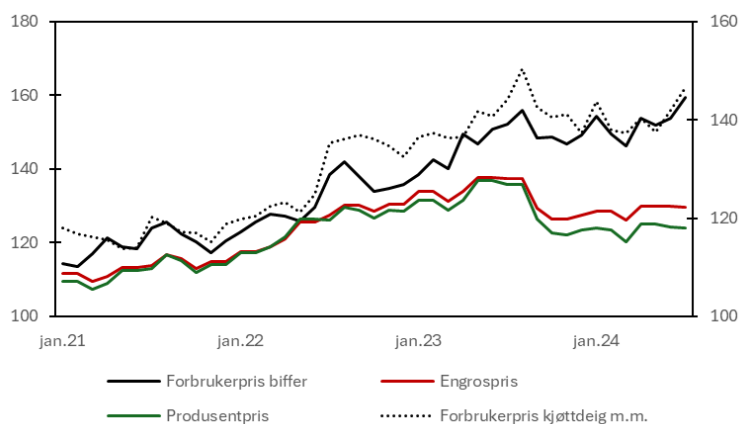

4.6 Pris og prisdannelse etter engrosprispunktet

Reduserte engrospriser har bidratt til dempe prisveksten for storfe ut til forbruker det siste året. Prisveksten på kjøttdeig i dagligvaremarkedet har vært om lag halvparten av den generelle prisveksten i samfunnet. Tall fra Nibio viser imidlertid at det det siste året har vært relativt stor forskjell i prisutviklingen i de ulike leddene av verdikjeden. De siste tolv månedene (juli-juli) er engrosprisen redusert med 5,5 pst, mens produsentprisen som også påvirkes av omsetningsavgiften og andre trekk er redusert med 8,6 pst. I samme periode er forbrukerprisen på biff og filet økt med 6,8 pst., mens forbrukerprisen på kjøttdeig m.m. har økt 1,6 pst. Redusert engrospris er i hovedsak tatt ut i markedet som redusert pris på råstoff til kjøttdeig, noe som gjenspeiles i en betydelig lavere prisvekst på disse produktene.

Figur 14 – Prisutvikling i verdikjeden for storfe

Kilde: Nibio. 2015=100, 2021 – juli 2024

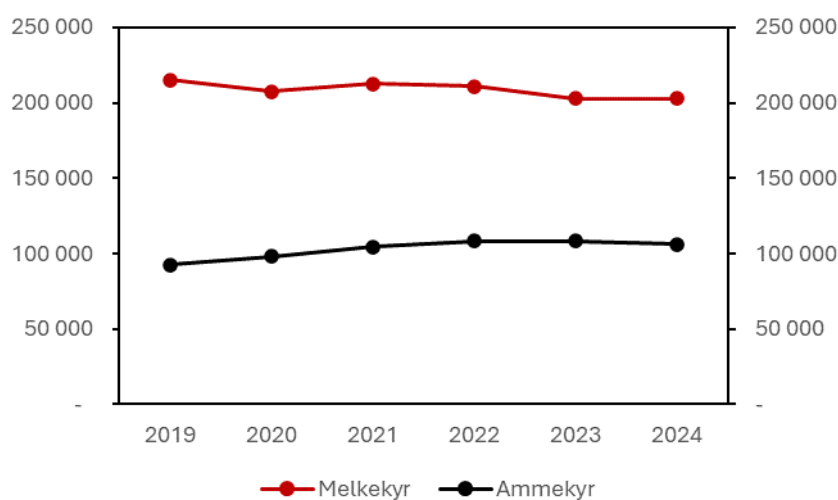

4.7 Utvikling i kutallet

Trenden de siste årene har vært et økende antall ammekyr, mens melkekubestanden har vært fallende, noe som i hovedsak skyldes et redusert melkeforbruk og høy avdrått i melkeproduksjonen. Tall for 1. mars viser at vi det siste året har hatt en motsatt trend, antall melkekyr har vært relativt stabilt, mens antall ammekyr har gått ned med nærmere 2 pst. Det er i 2024 registrert i overkant av 2 000 færre ammekyr enn på samme tidspunkt i fjor. Markedssituasjonen for melk tilsier at det vil være et store melkebehov også i året som kommer. Dette vil på kort sikt medføre at melkeprodusentene ønsker å holde lengre på melkekyrne sine før de sender de til slakt, før det litt lengre sikt vil medføre økte tilførsler av kjøtt som følge av flere melkekyr og flere fødte kalver.

Figur 15 – Utvikling i kutallet

Kilde: Landbruksdirektoratet. Antall dyr per 1. mars, 2019-2024.

4.8 Resultater for referansebruk nr. 8

Tallene for referansebruk 8 viser at inntekten før tilskudd økte med om lag 36 000 kroner i 2023, mens det i grunnlaget til jordbruksforhandlingene ble estimert en nedgang på i overkant av 40 000 kroner i år. Det ble lagt til grunn at tilskuddene ville øke betydelig også i år, men mindre enn i 2023. Det estimeres en økning i inntekten inkludert tilskudd for referansebruk 8 på nærmere 55 000 kroner i 2024. Det ble lagt til grunn at de variable kostnadene vil fall med 7 pst. fra 2023, ned nesten 50 000 kroner. Nedgangen kommer særlig som følge av reduserte gjødselkostnader og lavere kraftfôrpriser. De faste kostnadene forventes på sin side å ha økt med i underkant av 35 000 kroner, blant annet gjennom økte drivstoffpriser, økte kostnader til leid arbeid og maskiner og høyere vedlikeholdskostnader. Samlet ble det lagt til grunn at kostnadene vil være tilnærmet uendret fra 2023 og at driftsoverskuddet har økt med 10 pst., over 50 000 kroner. Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk estimeres til 412 101 kroner, opp 24 924 fra 2023.

4.9 Dekningsbidrag i storfeproduksjonen

Tabell 7 viser Norturas dekningsbidragskalkyler for fremføring av NRF-okse til 17 måneder og for ammekubesetninger med lett og tung rase. I ammekubeproduksjonen er det lagt til grunn et bruk med en besetningsstørrelse på 25 kyr, mens det i fremføringsenheten er lagt til grunn en besetningsstørrelse på 50 kyr. Alle produksjonene ligger i sone 3 for arealtilskudd og sone 2 for distriktstilskudd. For alle produksjonene er produksjonsinntektene tilnærmet lik i dag som det var

forrige halvår. De variable kostnadene er på sin side redusert, noe som bidrar til økt dekningsbidrag i alle de tre produksjonene. Økt produksjonstillegg bidra til en ytterligere forbedring av lønnsomheten i produksjonen. Dekningsbidraget er betydelig høyere hos ammekuprodusentene enn hos førenhetene som følge av større statlige tilskudd. En gjennomsnittlig fremføringsenhet har imidlertid flere dyr årlig og har ofte lavere faste kostander.

Tabell 7 – Norturas dekningsbidragskalkyle for storfeproduksjon

Kr per dyr og for bruket

	Første halvår 2024			Andre halvår 2024		
	NFR-okse	Ammeku lett	Ammeku tung	NFR-okse	Ammeku lett	Ammeku tung
Produksjonsinntekter	21 368	19 723	24 586	21 556	19 873	26 566
Variable kostnader	18 515	17 051	22 491	17 916	15 601	20 809
Dekningsbidrag	2 853	2 672	2 095	3 641	4 272	5 757
Produksjonstillegg	4 580	23 401	23 886	4 761	26 077	26 580
Dekningsbidrag ink. tilskudd	7 433	26 072	25 982	8 401	30 348	32 337
Dekningsbidrag ink. tilskudd for bruket	371 650	651 800	649 550	420 050	758 700	808 425

5. Gris

For prisvurdering se kapittel 1.

5.1 Marked og pris

Overskuddet for gris er i dag mindre enn hva den var ved inngangen til 2024 og markedet virker å gå i retning av markedsbalanse. En lengre periode med realprisedgang på engrosnivå har bidratt til å begrense prisveksten ut mot konsumentene, noe som virker å ha bidratt positivt på salget. Samtidig har produsentene etter oppfordring fra markedsregulator gjort en betydelig innsats for å begrense tilførslene. Slaktevektene er redusert og smågrisproduksjonen er holdt tilbake. Salget av ferske slakt og slakt fra reguleringslager er så langt i år 3 pst. høyere enn hva det var i samme periode i fjor. Samtidig er det norske produksjonen 3 pst. lavere enn hva den var i fjor. For året er det derfor en underdekning av gris, en underdekning som bidrar til uttak fra reguleringslager og bedre balanse i markedet som helhet.

Gjennom sommeren ble det gjennomført et partisalget av gris fra reguleringslager. Slaktene ble solgt med betydelig rabatt for å unngå utfordringer med holdbarhet. I løpet av sommeren ble reguleringslageret for gris redusert med nærmere 2 000 tonn.

Tabell 8 – Engrossalg og produksjon så langt i år

Produksjons- og salgstill i tonn, t.o.m. uke 37 2024 sammenlignet med samme periode i fjor

	Produksjon	24/23	Import (*)	Salg	24/23	Markedsbal
Gris	90 407	96 %	768	92 994	103 %	-1 819

5.2 Prognose for 2024

Smågrisprodusentene har fulgt oppfordringen om å redusere bedekningene. Sammen med noe lavere slaktevekter bidrar dette til en prognosert nedgang i tilførslene av gris på 3 pst. i 2024. Etter å ha lagt bak oss en tilfredsstillende grillsesong og gjennomført et større partisalget fra reguleringslager prognoseres det at engrossalget i 2024 vil ligge 2 pst. over fjoråret. Dette gir et prognosert underskudd for året på nærmere 3 000 tonn og et reguleringslager ved utgangen av året på i underkant av 1 000 tonn. For 2025 forventes det at markedet i store trekk vil se ut som det har gjort i år med en marginal reduksjon i tilførslene og engrossalget. Det prognoseres derfor et underskudd for året også i 2025. Hvis prognosene gjør seg gjeldende, vil reguleringslageret for gris være tømt i løpet av første halvår 2025.

Tabell 9 – Prognose for produksjon- og engrossalg av gris 2024

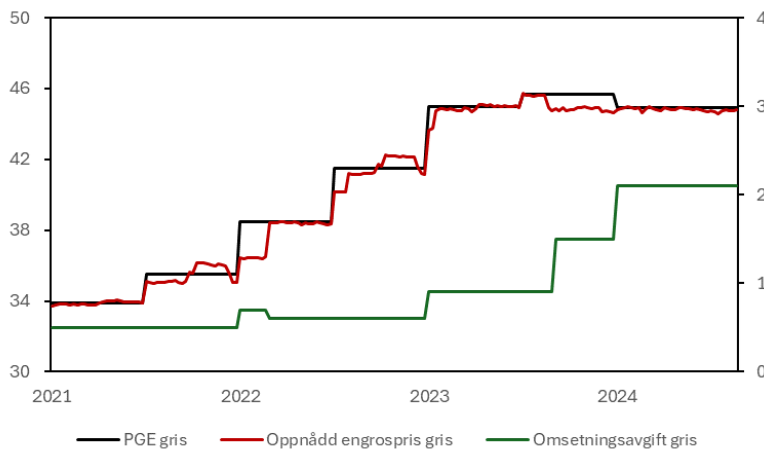
Prognose utarbeidet september 2024

	Norsk tilførsler		Importkvoter	Engrossalg		Balanse	Reguleringslager	
	Tonn	Endring		Tonn	Endring		Tonn	01.jan
2024								
Gris	127 800	-3 %	1 550	132 200	2 %	-2 800	3 634	900
2025								
Gris	127 400	0 %	1 550	131 600	0 %	-2 600	1 500	0

5.3 Planlagt gjennomsnittlig engrospris, løpende oppnådd engrospris og omsetningsavgift

Engrosprisen for gris er i dag på tilsvarende nivå som det var i første halvår av 2023. Dette innebærer at det har vært realprisnedgang for gris over de siste to årene, en nedgang som har vært nødvendig for å håndtere overskuddet i markedet som bygde seg opp i etterkant av pandemien. Sett over en lengre tidshorisont har det allikevel vært et betydelig engrosprisløft de siste 5 årene. Siden inngangen til 2021 er engrosprisen for gris blitt løftet med over 30 pst. Omsetningsavgiften har blitt økt de siste to årene og er i dag rett i overkant av kr 2 per kg.

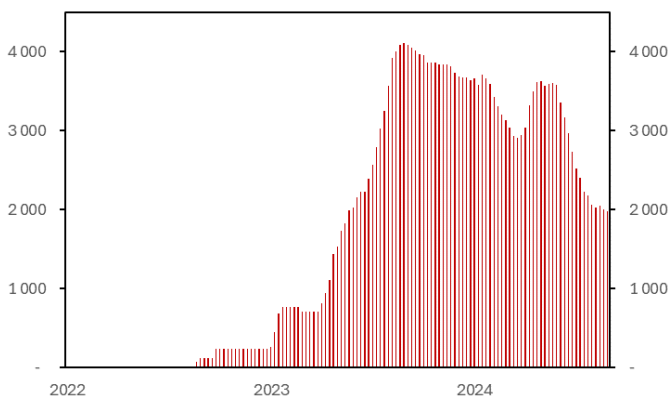
Figur 16 – Engrosprisutvikling og omsetningsavgift for gris
Kr/kg, 2021 – uke 35 2024.

5.4 Reguleringslager

Reguleringslageret for gris er i dag under halvparten av hva det var når det nådde toppen høsten 2023. Reguleringslageret økte noe i starten av året før det har vært stabilt nedadgående gjennom våren og sommeren. En betydelig del av uttaket skjedde i forbindelse med økt rabatt for å unngå holdbarhetsutfordringer på et senere tidspunkt. Det forventes fortsatt uttak fra reguleringslageret resten av året og at reguleringslageret vil tømmes fullstendig for gris i løpet av 2025.

Figur 17 – Reguleringslager for gris
Tonn, 2022 – uke 35 2024

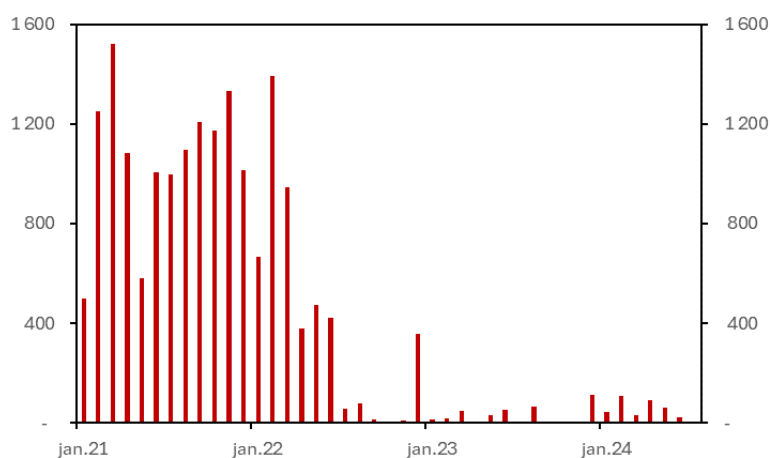

5.5 Import

Det var stor import av gris i 2021 og starten av 2022, kvotene ble fullt utnyttet og det ble importert gris til administrativt nedsatt toll. Utfordringene med markedsbalansen på gris i 2023 tilsier at det ble importert for mye gris i perioden. Tilgangen på gris fra reguleringslager medfører at det er lite behov for import, noe som også reflekteres i den faktiske importen. Så langt i år er det importert om lag 400 tonn gris og det forventes heller ikke import utover importkvotene for det resterende av 2024. I 2023 ble det importert betydelig mindre enn det det er rom for i importkvotene. På tross av at importen er noe høyere i år enn hva den var i fjor, kan det tyde på at importkvotene ikke vil utnyttes fullt ut i år heller.

Figur 18 – Import av gris

Kilde: SSB. Tonn, tollposisjon 0203, 2021 – august 2024

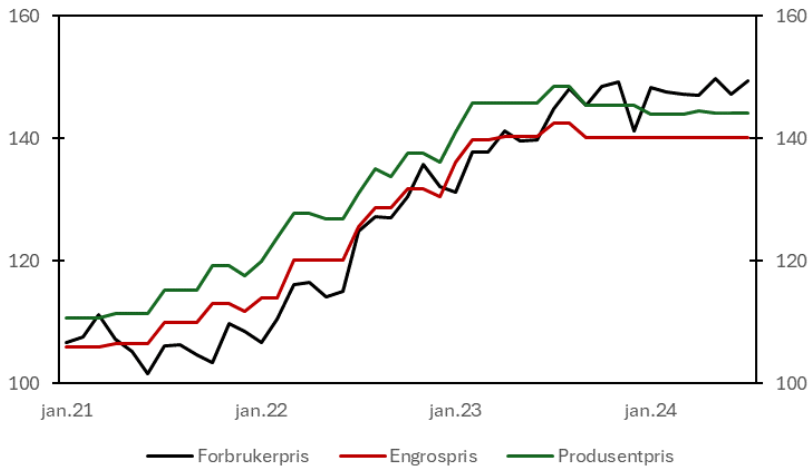

5.6 Pris og prisdannelse etter engrosprispunktet

Grunnet markedssituasjonen har engrosprisen for gris flatet ut og vært tilnærmet stabil de siste to årene. Det har vært noe mer variasjon i prisene ut til forbrukerne, men konsumentprisutviklingen har i stort fulgt den samme flate prisutviklingen, noe som i praksis innebærer en realprisedgang. For å håndtere overskuddet av gris har mengden omsetningsmidler som har blitt brukt økt. Økt omsetningsavgift bidrar sammen med økte kostnader i verdikjeden til noe ulik utvikling for engros- og produsentpris. Bedre markedsbalanse vil redusere behovet for bruk av omsetningsmidler og isolert sett gi et løft i produsentprisen.

Figur 19 – Prisutvikling i verdikjeden for gris

Kilde: Nibio. 2015=100, 2021 – juli 2024

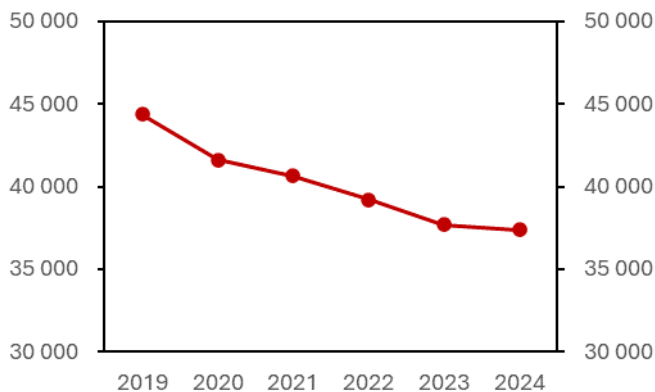

5.7 Utvikling i avlspurketallet

Antall avlspurker har vært stabilt nedadgående de siste årene. I 2024 var det i underkant 1 pst. færre avlspurker enn året før, noe som er enn lavere årlig nedgang enn i de foregående årene. Endringer i konsesjonsregelverket gjør at det forventes at antall avlspurker også vil reduseres fremover. Flere av engangspurkeprodusentene har allerede tilpasset seg regelverksendringen, men full virkning på tilførslene av slaktegris vil tilpasningene til regelverket først gi i 2025 og 2026. Gitt dagens marked for gris og effektivitetsveksten i smågrisproduksjonen er nedgangen i purkeantallet nødvendig. Samtidig vil avlsmålene i større grad fremover gi mer effekt på viktige parameter som tilvekst og forforbruk enn på et stadig økende antall gris.

Figur 20 – Utvikling i avlspurketallet

Kilde: Landbruksdirektoratet. Antall dyr per 1. mars, 2019-2024

5.8 Resultater for referansebruk nr. 5

Tallene for referansebruk 5 viser at inntekten før tilskudd økte med om lag 430 000 kroner i 2023, mens det i grunnlaget til jordbruksforhandlingene ble lagt til grunn en nedgang på nærmere 145 000 kroner i 2024. Det er særlig redusert pris på slakte- og smågris som trekker ned inntektene. Det forventes at tilskuddene har økt også i år, og noe mer enn i 2023. På tross av økte tilskudd forventes det en nedgang i de samlede inntektene for bruket på i overkant av 90 000 kroner. Det ble lagt til grunn at de variable kostnadene har falt 3 pst. fra 2023, ned nesten 100 000 kroner. Nedgangen kommer særlig som følge av reduserte gjødselkostnader, lavere kraftfôrpriser og rimeligere innkjøp av dyr. De faste kostandene forventes på sin side å ha økt med i underkant av

50 000 kroner, som følge av blant annet økte drivstoffpriser, økte kostnader til leid arbeid og maskiner og høyere vedlikeholdskostnader. Samle legges det til grunn at kostnadene er 30 000 lavere i 2024 enn i 2023, men at driftsoverskuddet reduseres med 5 pst., over 60 000 kroner. Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk estimeres til i underkant av 800 000 kroner, ned 81 660 fra 2023.

5.9 Dekningsbidrag i griseproduksjonen

Tabellen under viser Norturas dekningsbidragskalkyler for slaktegris- og kombiproduksjon. For slaktegrisproduksjonen legges det til grunn 1 499 gris til slakt, 60 fôrdager og en slaktevekt på rett i overkant av 80 kg. For kombiprodusentene 39 årspurker og til sammen 1 118 gris til slakt. Det er lagt til grunn tilsvarende slaktevekt som i slaktegrisproduksjonen. Uendret engrospris har gitt tilnærmet uendrede produksjonsinntekter fra første til andre halvår. Samtidig har det vært en økning i de variable kostnadene, særlig for slaktegrisprodusentene, noe som har medført svekket lønnsomhet i produksjonen i andre halvår. Inkludert tilskudd er dekningsbidraget redusert med i underkant av 100 000 kroner for begge produksjonene.

Tabell 10 – Norturas dekningsbidragskalkyle for griseproduksjon

Norturas dekningsbidragskalkyler for ulike griseproduksjoner (basert på Norsvins kalkyler), kr for bruket som helhet

	Slaktegris		Kombiproduksjon	
	Mai 2024	Sep. 2024	Mai 2024	Sep. 2024
Produksjonsinntekter	4 402 489	4 391 959	3 498 670	3 479 086
Variable kostnader	3 677 435	3 756 835	2 262 799	2 318 597
Dekningsbidrag	725 054	635 124	1 235 871	1 160 489
Produksjonstillegg	19 600	19 600	33 130	33 146
Dekningsbidrag ink. tilskudd	744 654	654 724	1 269 001	1 193 636

6. Lam

For prisvurdering se kapittel 1.

6.1 Marked og pris

Engrosprisen for lam er økt med 2 kr per kg siden slaktesesongen i 2023. Engrosprisen for både storfe og gris har imidlertid blitt redusert det siste året, noe som har økt prisdifferansen mellom lam og konkurrerende kjøttslag. Ved inngangen til årets slaktesesong er det ikke lam på reguleringslager og det forventes at tilførslene for året blir noe lavere enn i fjor. Det forventes heller ikke reguleringslager av lam ved utgangen av 2024 - det ville vært mulig å selge noe mer lam, men markedet for sau er krevende. Ved utgangen av august er engrossalget av lam markant lavere enn hva det var på samme tid i fjor, noe som i hovedsak skyldes at importkvotene benyttes senere i år enn i fjor og at slaktingen av norsk lam var noe lavere i starten av slaktesesongen.

I motsetning til for lam har det vært svak etterspørsel etter sau. På tross av at engrosprisen ble satt ned har reguleringslageret for sau økt gjennom året og var ved utgangen av august 480 tonn sau på lager. Det forventes ytterligere innfrysning gjennom høsten og et reguleringslager av sau ved utgangen av året som er høyere enn ønskelig. Færre lam per søye og svak etterspørsel etter sau kan bli en begrensende faktor for hvor mye norsk lam som er tilgjengelig i markedet. Fårekjøtt er generelt mindre etterspurt i markedet enn lam, og det er en utfordring at antall lam slaktet per søye har falt de siste årene. For å motvirke fallet i salget ble engrosprisen for sau redusert ytterligere i august.

Tabell 11 – Engrossalg og produksjon så langt i år

Produksjons- og salgstall i tonn, t.o.m. uke 37 2024

	Produksjon	24/23	Import (*)	Salg	24/23	Markedsbal
Sau	1 933	104 %	0	1 728	95 %	205
Lam	5 886	99 %	348	6 357	90 %	-123

6.2 Prognose for 2024

Det prognoseres om lag markedsbalanse for lam i 2024 og 2025. Redusert søyetall og en svakt negativ utvikling i antall lam per søye bidrar til et prognosert fall i tilførslene av både lam og sau fremover. Det prognoseres at den norske produksjonen av lam vil reduseres med 2 pst. i 2025 og at engrossalget vil være 1 pst. høyere enn i 2024. Inkludert regulær kvoteimport medfører dette et underskudd for året på 300 tonn. Markedssituasjonen for sau ser i år ut til å bli mer krevende enn tidligere prognosert. For 2024 forventes det et fall i engrossalget på 20 pst., noe som vil øke reguleringslageret med i overkant av 1 000 tonn. I september ble engrosprisen for sau redusert for å stimulere til økt salg. For 2025 prognoseres en markant bedring av engrossalget.

Tabell 12 – Prognose for produksjon- og engrossalg av sau og lam 2024

Prognose utarbeidet september 2024

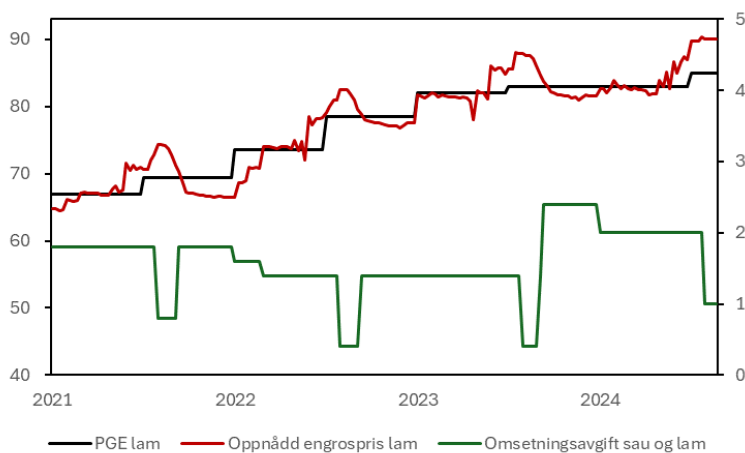
	Norsk tilførsler		Importkvoter	Engrossalg		Balanse	Reguleringslager	
	Tonn	Endring		Tonn	Endring		Tonn	01.jan
2024								
Lam	17 100	-1 %	950	18 100	-1 %	-100	123	0
Sau	4 700	-2 %		3 600	-20 %	1 100	334	1 500
2025								
Lam	16 700	-2 %	1 250	18 300	1 %	-300	0	0
Sau	4 600	-2 %		4 200	18 %	400	1 500	1 900

6.3 Planlagt gjennomsnittlig engrospris, løpende oppnådd engrospris og omsetningsavgift

De siste to årene har engrosprisen for lam hatt en samlet økning på i overkant av 8 pst. Det har i perioden derfor ikke har vært realprisvekst for lam. Den løpende engrosprisen varierer gjennom året, særlig i andre halvår, for å stimulere til mest mulig slaktning i perioden hvor etterspørselen er størst. Dette innebærer at engrosprisen er relativt høy i tidlig på høsten, før den faller på senhøsten. For å utnytte slaktekapasiteten best mulig er det en motsatt prisløype for sau, med økende pris gjennom høsten. Omsetningsavgiften for sau og lam ble i 2023 økt for å bidra til å bygge opp fondet, men er i 2024 redusert på grunn av den gode markedsbalansen for lam.

Figur 21 – Engrosprisutvikling og omsetningsavgift for lam

Kr/kg, 2021 – uke 34 2024.

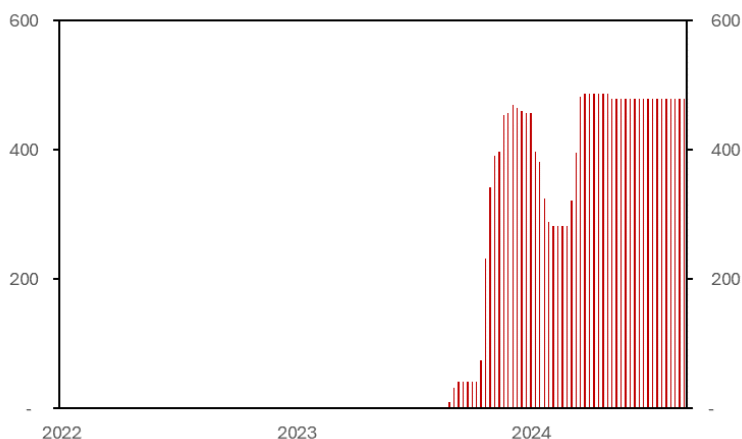

6.4 Reguleringslager

Det har de siste årene vært god balanse i markedet og liten innfrysning på reguleringslager utover det som er naturlig som følge av sesongsvingninger i markedet. I løpet av starten av 2024 ble alt lam og ung sau solgt ut fra reguleringslager. Interessen for sau fra reguleringslager har på sin side vært fraværende. Det forventes at dette bildet vil fortsette gjennom høst; god etterspørsel etter lam og unge sau med liten innfrysning på reguleringslager, og svak etterspørsel etter sau og økende reguleringslager. Det prognoses ikke lam fryst inn på reguleringslager ved utgangen av 2024, men et lager på 1 500 tonn sau. Det forventes heller ikke reguleringslager av lam ved utgangen av 2025.

Figur 22 – Reguleringslager for sau og lam

Tonn, 2022 – uke 35 2024

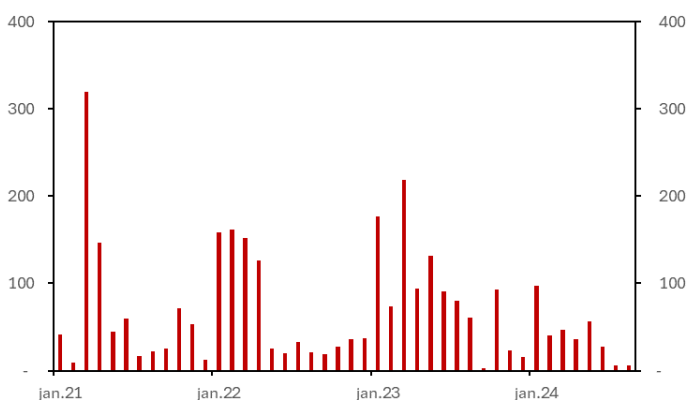

6.5 Import

God markedsbalanse har bidratt til at importen har vært begrenset til de tollfrie importkvotene. Kvoteimporten kommer i hovedsak fra Island, New Zealand og periodevis fra SACU-landene. Det har ikke vært administrativ nedsatt toll så langt i 2024 og det forventes heller ikke at det vil være behov for det i perioden fremover. Så langt i år er det importert 315 tonn småfe, noe som er en del lavere enn ved samme tid i fjor. Det forventes imidlertid at importen kan ta seg opp og at importen kan bli tilnærmet lik som i 2023.

Figur 23 – Import av sau og lam

Kilde: SSB. Tonn, tollposisjon 0204, 2021 – august 2024

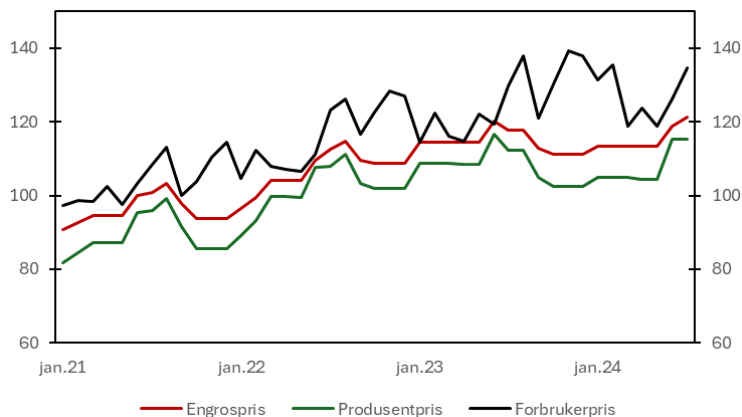
6.6 Pris og prisdannelse etter engrosprispunktet

Tall fra Nibio viser at prisen for lam har økt gjennom hele verdikjeden det siste året. Forbrukerprisen har med sin økning på 3,9 pst. økning fra juli 2023 til juli 2024 økte noe mer enn engros- og produsentprisen. Prisen til produsent har i samme periode økt med 2,7 pst. Forbrukerprisen har typisk en senere og lengre periode med prisoppgang etter sommeren enn engros- og produsentprisen. Hvis dette blir tilfellet også i år vil differansen i prisnivåene bli noe større enn hva den har vært t.o.m. juli. Forbrukerprisnivået i juli 2024 er noe under hva det var i august 2023.

Figur 24 – Prisutvikling i verdikjeden for lam

Kilde: Nibio. 2015=100, 2021 – juli 2024

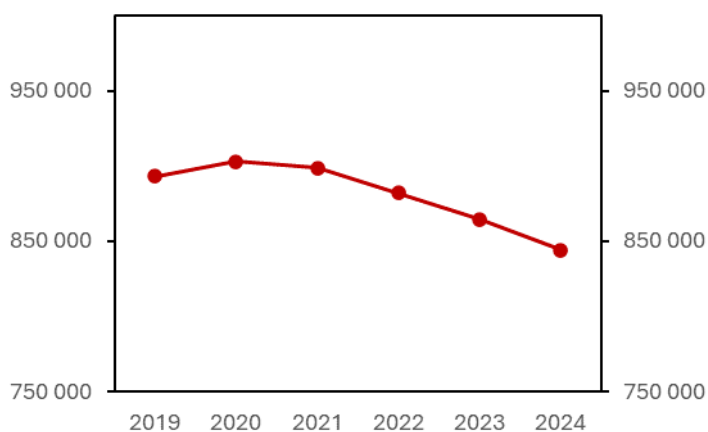

6.7 Utvikling i sauetallet

Siden 2020 har antall voksne sau vært fallende, og har i perioden blitt redusert med nærmere 50 000 dyr. Tallene for 1. mars i år viser også en nedgang i bestanden det siste året. Antall voksne sau var i år 2,3 pst. lavere enn på samme tid i fjor, en nedgang på om lag 2 000 dyr. Nedgangen i antall søyer gjaldt alle fylker med unntak av Agder, og budskapsstørrelsen var noe fallende. Dette har medført fallende tilførsler av sau og lam de siste fire årene, en utvikling vi forventer å se også gjennom slaktesesongen i 2024 og i 2025. Det er også verdt å merke seg at antall lam slaktet per søye har vært fallende, noe som er en bidragende faktor til overskuddet vi nå opplever av sau. Siden 2019 har antall kilo lam slaktet per kilo sau slaktet falt fra nærmere til 4,5 til i underkant av 3,75, et brudd med den langsiktige trenden med positiv produktivetsutvikling. Sett fra et markeds perspektiv er det ønskelig at lam utgjør en størst mulig andel av småfleslaktene, da det er betydelig høyere betalingsvilje for lam sammenlignet med sau i markedet.

Figur 25 – Utvikling i sauetallet

Kilde: Landbruksdirektoratet. Antall dyr per 1. mars, 2019-2024

6.8 Resultater for referansebruk nr. 3

Tallene for referansebruk 3 viser at inntekten før tilskudd økt med om lag 35 000 kroner i 2023, mens det i grunnlaget til jordbruksforhandlingene estimeres en marginal økning i år. Det var særlig inntektene fra salg av og slakt som økte inntekten i 2023. Det ble lagt til grunn tilnærmet uendret inntekt fra salg av livdyr og slakt. Det forventes at tilskuddene vil øke også i år, men ikke i like stor grad som i 2023. Økningen i tilskudd utgjør brorparten av den forventede økningen i inntektene på

i underkant av 90 000 kroner. Det legges til grunn at de variable kostnadene vil falle 8 pst. fra 2023, ned 24 000 kroner. Nedgangen kommer særlig som følge av reduserte gjødselkostnader. De faste kostnadene forventes på sin side å øke med i underkant av 20 000 kroner, som følge av blant annet økte drivstoffpriser, økte kostnader til leid arbeid og maskiner og høyere vedlikeholdskostnader. Samle legges det til grunn at kostnadene vil være 3 500 kroner høyere i 2024, men at driftsoverskuddet vil øke med 20 pst., over 80 000 kroner. Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk estimeres til i underkant av 408 000 kroner, opp 61 538 fra 2023.

6.9 Dekningsbidrag i lammeproduksjonen

Tabellen under viser Nortura dekningsbidragskalkyler for sau tung rase for slaktesesongen 2024. Det er lagt til grunn et bruk med 130 vinterfôra sau i sone 5B og 2 for henholdsvis areal- og distriktstilskudd. I overkant av 99 pst. av lammene levert er klasse O+ eller bedre, med en gjennomsnittlig slaktevekt på 20,4 kg.

Engrosprisøkningen for lam bidrar isolert sett til å øke produksjonsinntektene. Reduser engrospris for sau og lavere avdrått reduserer på sin side inntektene fra produksjonen. Samlet gir det en marginal nedgang i produksjonsinntekt per sau. Reduserte variable kostnader og økte tilskudd gir imidlertid en økning i dekningsbidraget ink. tilskudd på godt over 10 pst. For bruket som helhet gir dette et dekningsbidrag etter tilskudd på nærmere 750 000 kroner.

Tabell 13 – Norturas dekningsbidragskalkyle for lammeproduksjon

Kr per vinterfôra sau og for bruket som helhet

	22-23	23-24	24-25
Produksjonsinntekter	2 255	2 380	2 282
Variable kostnader	1 935	2 004	1 818
Dekningsbidrag i produksjonen	320	377	464
Tilskudd	4 191	4 661	5 253
Dekningsbidrag ink. tilskudd	4 511	5 038	5 717
Dekningsbidrag ink. tilskudd for bruket	586 379	654 904	743 215

7. Egg

For prisvurdering se kapittel 1.

7.1 Marked og pris

Eggmarkedet har i 2024 vært preget av at produksjonen av norske egg ikke har vært tilstrekkelig for å møte etterspørselen. Dette har vært perioder med noe underskudd i markedet og betydelig høyere import enn normalt. Tiltak for å håndtere tidligere overskudd av egg, økt direktesalg fra gård, perioder med hamstring og økt etterspørsel både fra industrien og dagligvarehandelen har bidratt til underdekningen av norske egg. Så langt i år er de norske tilførslene til eggpakkeriene 4 pst. lavere enn samme periode i fjor. Samtidig er engrossalget opp 1 pst. Per august er det importert rett i underkant av 3 000 tonn egg og eggprodukter. De importerte eggene går i hovedsak til industrimarkedet, men det er i løpet av 2024 også blitt importert egg av dagligvarehandelen. Markedsdekningen har økt gradvis gjennom året og det har f.o.m. sommeren vært bedre balanse enn i første halvår. Det forventes imidlertid noe underdekning av norske egg inn mot jul og et ut over normalt stort importbehov resten av året.

Tabell 14 – Engrossalg og produksjon så langt i år
Produksjons- og salgstall i tonn, t.o.m. uke 37 2024

	Produksjon	24/23	Import (*)	Salg	24/23	Markedsbal
Egg	45 312	96 %	2 009	47 844	101 %	377

7.2 Prognose for 2024

For året 2024 forventes det at leveransen til eggpakkeriene vil være om lag 2 pst. lavere enn i fjor, og at engrossalget på sin side vil øke med 2 pst. Differansen, prognosert til 3 400 tonn, må dekkes med importerte egg. Importbehovet er såpass stort at det forventes at administrativt nedsatt toll må videreføres ut året og inn i 2025.

I 2025 forventes det at underskuddet i eggmarkedet vil avta og at man i løpet av året vil oppnå markedsbalanse. Betydelig engrosprisøkning andre halvår 2024 har forbedre lønnsomheten i eggproduksjonen og gitt interesse for nyetablering av eggproduksjon. Samtidig forventes det at økt engrospris vil redusere direktesalget fra gård, slik at en større andel av egg som omsettes gjennom det organiserte engrosleddet. Samlet prognoseres dette å bidra til å øke tilførslene av norske egg til eggpakkeriene med 6 pst. i 2025. Dekningsgraden av norske egg vil øke gjennom første halvår og det forventes at importbehov vil reduseres tilsvarende. Veksten i engrossalget for 2025 prognoseres å være om lag tilsvarende som i 2024, opp 2 pst. Gitt prognosen for norsk produksjon og engrossalg vil det være behov for å importere i underkant av 1 000 tonn egg i 2025.

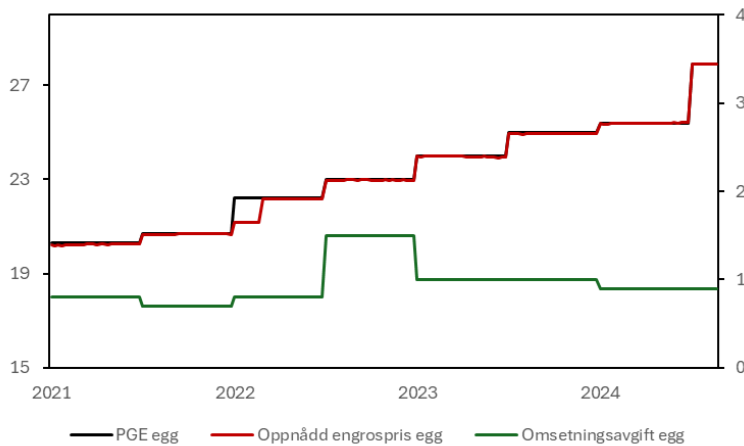
Tabell 15 – Prognose for produksjon- og engrossalg av sau og lam 2024
Prognose utarbeidet september 2024

	Norsk tilførsler		Engrossalg		Balanse
	Tonn	Endring	Tonn	Endring	Tonn
2024					
Egg	64 200	-2 %	67 600	2 %	-3 400
2025					
Egg	68 000	6 %	68 900	2 %	-800

7.3 Planlagt gjennomsnittlig engrospris, løpende oppnådd engrospris og omsetningsavgift

PGE for egg har blitt økt betydelig de siste årene, i takt med den generelle prisveksten i samfunnet og for å møte den økende etterspørselen vi har opplevd den siste tiden. Det siste året har PGE for egg økt med over 10 pst. Relativt stabil verping og kort holdbarhet gjør at det er andre virkemidler enn prisløypen som er best skikket til å tilpasse tilførslene til sesongmessige svingninger i etterspørselen, som f.eks. inn mot høytidene hvor det spises mye egg. Den løpende engrosprisen følger derfor PGE tett gjennom året. De to siste årenes underskudd av egg har medført at det ikke er iverksatt tiltak for å redusere tilførselen av egg i lavsesongene. Omsetningsavgiften ble derfor redusert i 2023 og i første halvår 2024. Omsetningsavgiften er holdt uendret på på kr 0,90 per kg. i andre halvår 2024.

Figur 26 – Engrosprisutvikling og omsetningsavgift for egg
Kr/kg, 2021 – uke 35 2024.

7.4 Reguleringstiltak

Det er i 2024 ikke iverksatt tiltak for å redusere tilførslene av norske egg. Den tidligere ordningen med midlertidig opphold i produksjonen fikk imidlertid noe påvirkning på tilførslene også i første tertial 2024. Den unormalt store økningen i etterspørsel etter egg vi har opplevd har imidlertid gjort at det er iverksatt ulike tilpasninger for å øke produksjonen. Oppholdsperioden mellom innsett hos Nortura-produsenter er redusert og det er åpnet for import av egg og heleggmasse. Ved Norturas eggproduktfabrikk er norske egg erstattet med import der det har vært mulig, slik at mest mulig egg kan kanaliseres ut til dagligvare- og storkjøkkenmarkedet. Tiltakene for å maksimere tilførslene av egg krever ikke bruk av omsetningsmidler.

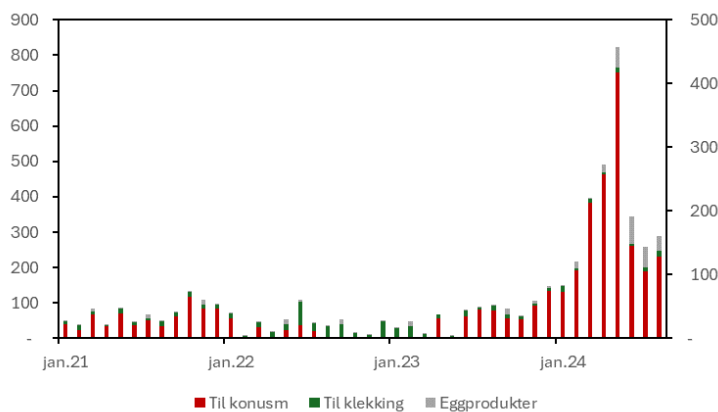
7.5 Import

For å dekke etterspørselen i høytidene er det nødvendig med en produksjonskapasitet som er marginalt høyere enn den samlede etterspørselen for året. Dette medfører sammen med kvalitetskrav og forbrukerpreferanser at det i «normalår» er en relativt begrenset import av egg til Norge. Underskuddet av norske egg vi har opplevd de siste to årene har vært et unntak fra markedssituasjonen vi har hatt det siste tiåret og medført et større importbehov enn vanlig. Etter anmodning fra Nortura, har det gjennom hele 2024 vært åpnet for import til administrativt nedsatt toll av skallegg og heleggmasse. Næringen har dekket inn underskuddet av norske egg med importert egg der det har vært mulig. Særlig stor har importen vært til industrien. Så langt i år er

det importert 3 000 tonn egg og eggprodukter, noe som er mer enn fem ganger det som ble importert i hele 2022. Det forventes at importen vil holde seg over det som er normalt gjennom hele 2024 og inn i 2025.

Figur 27 – Import av egg

Kilde: SSB. Tonn, tollposisjon 0407³, og 0408 2021 – august 2024

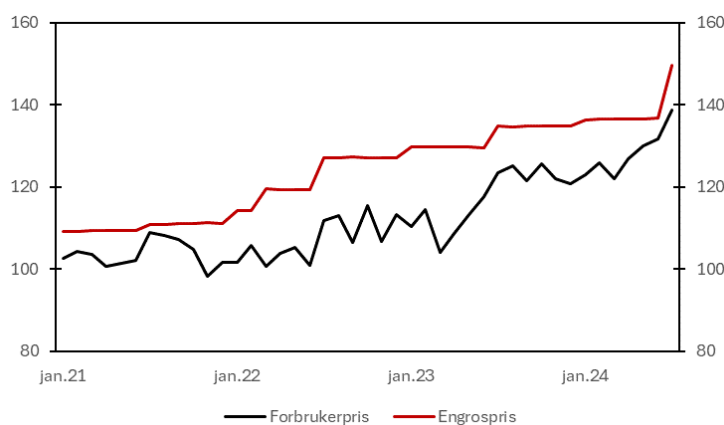

7.6 Pris og prisdannelse etter engrosprispunktet

Fra starten av 2021 og frem til 2023 var økningen i engrosprisen relativt høy sammenlignet med prisveksten ut til forbruker. I første halvår av 2023 gjorde imidlertid forbrukerprisen et relativt stort hopp, noe som bidro til å øke prisforskjellen mellom engrosmarkedet og prisen ut til forbruker. De siste tolv månedene har både engros- og forbrukerprisen økt i overkant av 10 pst., med en noe større økning i forbrukerprisen enn i engrosprisen. Forbrukerprisen har økt gjennom hele 2024, mens engrosprisen økte betydelig i juli i forbindelse med ny PGE for andre halvår.

Figur 28 – Prisutvikling i verdikjeden for egg

Kilde: Nibio. 2015=100, 2021 – juli 2024

7.7 Utvikling i antall verpehøner

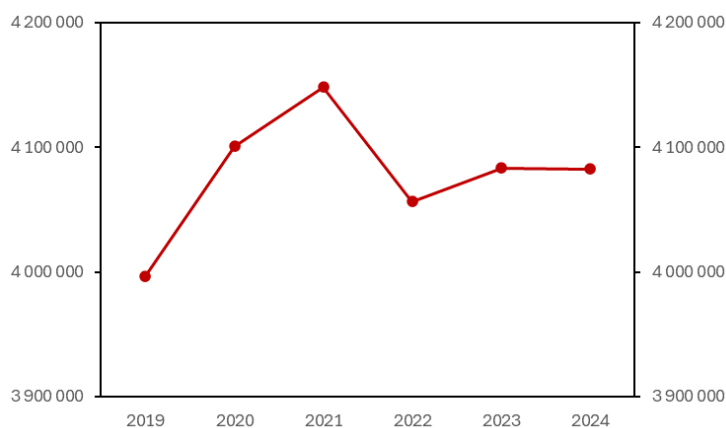
Hver høne legger en stabil mengde egg og det er lite endringer i mengden egg hønene produserer fra år til år. Antall verpehøner er derfor i stor grad proporsjonal med mengden egg som produseres. Å tilpasse seg med flest mulig dyr til telledato er mindre relevant for eggprodusenten enn i de andre produksjonene. Dette gjør, sammen med nødvendig opphold i produksjonen mellom

³ Varenummer 0407 1100 og 0407 2100

innsett, at det registrerte verpehønetallet kan varierer betydelig fra år til år uten at det nødvendigvis tilsier at produksjonskapasiteten har endret seg. Totalmarkeds tall for tilførsler viser også at de store svingningene i antall verpehøner fra 2019 til 2022 ikke har gitt tilsvarende utslag i tilførslene, noe som kan skyldes at mange produsenter noen år har opphold i produksjonen på samme tid og at det er variasjon i direkte salg fra gård. Per 1. mars i år var antall verpehøner på tilsvarende nivå som det var på samme tidspunkt i fjor. For 2025 forventes det nyetableringer i næringen, noe som vil øke antall verpehøner i Norge.

Figur 29 – Utvikling i verpehønetallet

Kilde: Landbruksdirektoratet. Antall dyr per 1. mars, 2019-2024

7.8 Resultater for referansebruk nr. 6

Tallene for referansebruk 6 viser at inntekten før tilskudd økt med om lag 260 000 kroner i 2023, mens det i grunnlaget til jordbruksforhandlingene ble estimert en ytterligere økning på 141 000 i år. Det er inntektene fra salg av egg som er grunnlaget for de økte inntektene. Det ble lagt til grunn en prisvekst for egg på rundt 1 kr. per kg for året, noe som er lavere enn den faktiske prisøkningen. Dette medfører at inntektsveksten for referansebruk 6 er lavere enn det som er reelt i næringen. Tilskuddene økte med nærmere 30 000 i fjor og det forventes en økning på i overkant av 35 000 i 2024. Samlet ga dette en forventet økning i inntektene for bruket på i underkant av 180 000 kroner. Det legges til grunn at de variable kostnadene vil falle 4 pst. fra 2024, ned 81 000 kroner. Nedgangen kommer særlig som følge av reduserte gjødselkostnader, lavere kraftfôrpriser og reduserte kostnader ved innkjøp av dyr. De faste kostnadene forventes på sin side å øke med 40 000 kroner, som følge av blant annet økte drivstoffpriser, økte kostnader til leid arbeid og maskiner og høyere vedlikeholdskostnader. Samle legges det til grunn at kostnadene vil være rett under 18 000 kroner lavere i 2024, og at driftsoverskuddet vil øke med 23 pst., rundt 195 000 kroner. Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk ble estimert til i underkant av 726 000 kroner, opp 121 993 fra 2023.

7.9 Dekningsbidrag i eggproduksjonen

Tabell 16 viser Norturas dekningsbidragskalkyler for september, gjeldende for eggprodusenter med 7 500 verpehøner, målt i kroner per verpehøne per år. Kalkylen er et øyeblikksbilde og tar ikke høyde for endringer i avregningspris eller kostnader for resten av året. Som det fremgår av tabellen har det vært en betydelig økning i dekningsbidraget som følge av økte priser og en relativt sett lavere økning i kostnadene. Kalkylen sier kun noe om lønnsomheten i produksjonen, uten å ta hensyn til faste kostnader. Kostnader for eksisterende lån, vedlikehold og evt. nyinvesteringer har økt de siste årene, noe som isolert sett har redusert lønnsomheten for eggprodusentene.

Tabell 16 – Norturas dekningsbidragskalkyle for eggproduksjon

Kr per verpehøne per år og for bruket som helhet

	Frittgående aviar		
	April 2023	April 2024	Sept. 2024
Produksjonsinntekter	459	511	558
Variable og div. kostnader	355	368	380
Dekningsbidrag per høne per år	82	113	140
Produksjonstillegg (Sør-Norge)	11	10	10
Dekningsbidrag ink. tilskudd	93	122	150
Dekningsbidrag ink. tilskudd for bruket	694 617	918 478	1 123 094

Vedlegg 1 – Historisk utvikling i PGE

		UNG OKSE			SLAKTEGRIS			LAM			EGG		
		PGE	Oppnådd pris	Awik	PGE/ Målpris	Oppnådd pris	Awik	PGE	Oppnådd pris	Awik	PGE	Oppnådd pris	Awik
2016	1. halvår	58,70	58,52	-0,18	32,34	31,94	-0,40	69,60	69,43	-0,17	18,40	18,26	-0,14
	2. halvår	59,20	59,09	-0,11	32,43	32,25	-0,18	67,60	67,09	-0,51	18,60	18,44	-0,16
2017	1. halvår	60,00	59,69	-0,31	32,43	31,65	-0,78	64,60	64,60	0,00	18,80	18,64	-0,16
	2. halvår	60,00	59,92	-0,08	32,43	31,91	-0,52	64,60	63,66	-0,94	19,20	19,05	-0,15
2018	1. halvår	60,50	60,09	-0,41	32,43	31,29	-1,14	64,60	63,78	-0,82	19,35	19,25	-0,10
	2. halvår	60,30	59,88	-0,42	32,43	31,37	-1,06	64,60	64,36	-0,24	19,25	19,22	-0,03
2019	1. halvår	60,50	59,87	-0,63	32,43	31,18	-1,25	64,60	63,77	-0,83	19,15	19,14	-0,01
	2. halvår	60,50	60,49	-0,01	32,43	32,53	0,10	66,10	66,08	-0,02	19,40	19,26	-0,14
2020	1. halvår	61,20	61,19	-0,01	32,43	32,24	-0,19	66,10	65,39	-0,71	19,50	19,41	-0,09
	2. halvår	62,80	62,52	-0,28	33,89	33,88	-0,01	66,40	65,84	-0,56	20,30	20,20	-0,10
2021	1. halvår	64,30	64,30	0,00	33,89	33,87	-0,02	66,90	66,71	-0,19	20,30	20,24	-0,06
	2. halvår	66,30	66,25	-0,05	35,50	35,53	0,03	69,40	68,94	-0,46	20,70	20,68	-0,02
2022	1. halvår	70,80	70,10	-0,70	38,50	37,77	-0,73	73,50	72,78	-0,72	22,20	21,86	-0,34
	2. halvår	74,80	74,58	-0,22	41,50	41,47	-0,03	78,50	78,43	-0,07	23,00	22,97	-0,03
2023	1. halvår	78,30	77,80	-0,50	45,00	44,81	-0,19	82,00	81,62	-0,38	24,00	23,97	-0,03
	2. halvår	78,30	75,39	-2,91	45,70	45,05	-0,65	83,00	82,91	-0,09	25,00	24,95	-0,05
2024	1. halvår	74,30	74,25	-0,05	44,90	44,85	-0,05	83,00	82,99	-0,01	25,40	25,39	-0,01
	2. halvår	74,30			44,90			85,00			27,90		

Vedlegg 2 – Handelspolitiske rammevilkår for de markedsregulerte kjøttslagene og egg

Jordbruket i Norge er sterkt preget av landet geografi og klima. Et generelt høyt kostnadsnivå og høye krav til kvalitet bidrar også til at det er utfordrende å konkurrere på pris med utenlandske produsenter. Sammen med offentlig næringsstøtte og markedsreguleringen, bidrar importvernet til å opprettholde norsk produksjon av prioriterte landbruksprodukter. En gradvis svekkelse av importvernet har gjort at det norske jordbruket i økende grad møter konkurranse fra internasjonale produsenter på hjemmemarkedet. Under følger en kort beskrivelse av de gjeldende rammebetingelsene for import av kjøtt og egg vi har i dag.

Tollbehandlingen av importert kjøtt og egg kan kategoriseres i fire hovedgrupper: import til full toll, redusert toll gjennom handelsavtaler, administrativt nedsatt toll og grensehandel. I tillegg importeres det kjøtt og egg som ingrediens i bearbejdede produkter. Enkelte av disse møter redusert toll gjennom RÅK-ordningen.

Import til full toll

Kjøtt og egg er blant landbruksproduktene vi i Norge har gode forutsetninger for å være selvforsynt med, og er derfor i størst mulig grad skjermet fra utenlands konkurranse. De regulære tollsatsene for kjøtt og egg er relativt høye, og det er i liten grad gitt innrømmelser i form av reduserte tollsatser i handelsavtalene Norge har inngått med andre land. Med unntak av for biff og filet av storfe og hele skrotter av lam er tollen på kjøtt og egg i dag en kronetoll per kg importert – tollsatsen er altså fast og varierer ikke med prisen på varen som importeres. Dette gjør at styrken i tollvernet svekket i takt med at prisnivået øker. Tollvernet påvirkes også av det relative prisforholdet mellom norske produkter og de importerte, og styrken til den norske krona mål mot andre valutaer. En svak norsk krone har bidratt til å holde tollvernet relativt sterk for kjøtt og egg den siste tiden.

Administrativt nedsatt toll

I perioder med underskudd av kjøtt eller egg i Norge er det ønskelig med import slik at etterspørselen kan møtes fullt ut. Aktørene i bransjen kan i slike perioder anmode om at de regulære tollsatsene reduseres for å åpne opp for import. Landbruksdirektoratet avgjør om det skal åpnes opp for import til administrativt nedsatt toll, og setter i slike perioder tollsatsen til et nivå som skal utjevne kostnaden ved å importere med norske priser. Det er i slike perioder ingen kvantumsbegrensning på hvor mye som kan importeres, så det er fra et markedsreguleringsperspektiv viktig at perioden med administrativt nedsatt toll ikke er så lang at det skaper overskudd av norsk kjøtt på et senere tidspunkt.

Redusert toll gjennom handelsavtaler

WTO

WTO-avtalen setter den ytre rammen for internasjonal handel mellom de 164 medlemslandene. Dette innebærer at avtalen også setter rammen for det norske importvernet, inkludert de «regulære tollsatsene». Norge har gjennom WTO-avtalen bundet seg til en øvre grense for hvor høy importtoll som kan ilegges ulike varer, men forbeholdt seg retten til å velge prosentvis eller spesifikk toll for en rekke landbruksvarer. De bundne tollsatsene varierer

mellom ulike varer og varegrupper, men ikke mellom import fra ulike handelspartnere, da likebehandlingsprinsippet er en av WTO-avtalens bærebjelker. Norge har også bundet seg til importkvoter ned redusert eller ingen toll som medlemslandene i WTO kan benytte. WTOs sikkerhetsmekanisme åpner imidlertid for å fravike de øvre tollsatsene og innføre beskyttelsestiltak i tilfeller der det skjer en plutselig og stor økning i importen av en landbruksvare.

Alle avgjørelser i WTO tas ved enstemmighet. Dette, og at forhandlingene omfatter over 20 handelsrelaterte temaer, har bidratt til at den siste forhandlingsrunden (Doha-runden) har pågått siden 2001 uten at man har klart å slutføre forhandlingene.

EØS-avtalen

EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1994 og innlemmet Norge i EUs «indre marked» med fri flyt av varer, tjenester, person og kapital, forutsatt en del felles regelverk og standarder, blant annet felles regelverk for sanitære, fytosanitære og tekniske tiltak. Norge er imidlertid ikke en del av EUs tollunion, og har derfor ikke felles handelspolitikk (f.eks. tollsatser) overfor tredjeland. Jordbruksvarer og sjømat omfattes ikke av avtalens regler for «det indre marked» og er ikke en del av den frie varflyten. Handelen med enkelt jordbruksvarer er imidlertid en del av avtalen gjennom protokoll 3 og artikkel 19.

Protokoll 3 i EØS-avtalen omfatter handel med RÅK-varer (bearbeidede landbruksvarer med råvarepriskompensasjon), og er utformet med mål om å konkurranseutsette industriledet, samtidig som primærproduktene skjermes. Dette gjøres ved at bestemte råvarer i de bearbeidede produktene ilegges toll ved import til Norge. Tollens størrelse bestemmes ut ifra andelen tollberettiget råvare i ferdigproduktet. I tillegg får råvarer i norskprodusert bearbeide produkter et RÅK-tilskudd, en råvarepriskompensasjon, for å utjevne råvareprisforskjellen mellom Norge og EU.

Artikkel 19 etablerer en rekke tollkvoter med redusert eller ingen toll, samt gjensidig tollfritak eller redusert toll på ulike basis landbruksvarer. Handelsbetingelsene for landbruksprodukter skal gjennomgås med jevne mellomrom, i teorien hvert andre år. Siste avtale trådte i kraft 1. oktober 2018 og var fullt gjeldende fra 1. januar 2019. I avtalen ble kvoten for storfekjøtt økt til 2 500 tonn, en ribbekvote på 300 tonn gjeldene i desember ble etablert, og kvotene for kylling, skinke, pølser og andebryst ble økt.

Bilaterale handelsavtaler

På tross av likebehandlingsprinsippet åpner WTO-avtalen for at medlemmene kan inngå handelsavtaler hvor partene gir hverandre eksklusive preferanser, så lenge en stor nok andel av handelen liberaliseres. Utfordringen med å enstemmig enes i WTO har ført at land i økende grad har inngått bilaterale handelsavtaler seg imellom. Dette gjelder også Norge og EFTA, som aktivt arbeider for å fremforhandle nye handelsavtaler og reforhandle de eksisterende. Norge har gjennom EFTA-samarbeidet inngått handelsavtaler med i overkant av 40 land. Av disse er avtalene med Den sørafrikanske tollunionen (SACU), Det sørmarikanske frihandelssamarbeidet (Mercosur)⁴, Storbritannia og EFTA-landene særlig relevant for handel med kjøtt og egg. Hurdalsplattformen stadfester at det skal legges til rette for nye handelsavtaler hvor man ivaretar norske interesser, herunder norske

---

⁴ Ikke trådt i kraft enda.

landbruksbruksinteresser. Hurdalsplattformen sier også at man skal sikre tollvernet for viktige landbruksvarer ikke svekkes når det inngås nye handelsavtaler.

GSP-systemet

I tillegg til tollpreferansene gitt gjennom handelsavtaler gir Norge nedsatt toll gjennom GSP-ordningen (General System of Preference). Formålet med ordningen er å bidra til økonomisk vekst og utvikling i landene som omfattes av ordningen. OECDs utviklingskomité har utviklet en liste (DAC-listen) som deler land som mottar offisiell bistand inn i grupper ut fra deres økonomiske situasjon. I utgangspunktet omfatter GSP-ordningen alle land på DAC-listen, men land tas ut av den norske GSP-ordningen hvis landet inngår en frihandelsavtale med Norge. Basert på grupperingen gir Norge ensidige tollpreferanser til landene – de minst utviklede landene møter lavest toll inn til Norge. Norge har etablert egne tollfri kvoter for storfe- og småfekjøtt for SACU-landene under ordningen. Historisk har en stor andel av importert kjøtt fra Uruguay også fått redusert toll gjennom GSP-ordningen. Fra og med 1. juli 2022 ble Uruguay tatt av GSP-ordningen.

Grensehandel

En betydelig andel av kjøtt og egg som spises i Norge er handlet av privatperson utenfor Norge. Det estimeres i overkant av 5 pst. av kjøttet vi konsumerer i Norge kommer fra grensehandel, noe som tilsvarer nærmere 4 kg. kjøtt per person årlig. Det er i hovedsak i Sverige nordmenn grensehandler, men noe handles også i andre nærliggende land. Strømstad området står for om lag 50 pst. av grensehandelen. Grensehandelen falt betydelig under pandemien og var tilnærmet fraværende i perioder med reiserestriksjoner. Grensehandelen virker å ha tatt seg opp igjen etter gjenåpningen og det estimeres at nordmenn årlig gjennomfører rundt 10 millioner dagshandleturer til utlandet.

Vedlegg 3 – Tollkvoter for markedsregulerte kjøttslag og egg

	Varenummer	Produkt	Sats Kr/kg	Mengde (tonn)	Periode	Importland	Fordeling	Avtale
Kjøtt til messer og lignende	Kap. 2 og 16	Alle	2,40	35	Kalenderåret	WTO	Søknad	
Kosherslaktet kjøtt	Kap. 2 og 16	Alle		15	Kalenderåret		Søknad	
Halalslaktet kjøtt	Kap. 2 og 16	Alle		150	Kalenderåret		Søknad	
Kjøtt av storfe	0201 og 0202	Alle	0,00	500	Kalenderåret	Botswana og Namibia	Auksjon	Frihandelsavtale
Kjøtt av storfe	02.01.1000/.2001/.2002/.2003/.2004 02.02.1000/.2001/.2002/.2003/.2004	Hele, halve, kvarte slakt og pistoler, fersk og fryst	0,00	2500	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Kjøtt av storfe	02.02.1000/.2001/.2002/.2003/.2004 02.02.2008 02.03.3001/.3009	Hele, halve, kvarte slakt og pistoler, fryst Annet ikke utbeinet kjøtt, fryst Utbeinet kjøtt fryst	9,11 18,75 33,6	1084	Kalenderåret	WTO	Auksjon	WTO-avtalen
Kjøtt av storfe	02.01.3001 02.02.3001	Biff og filet	107,11	500	Kalenderåret	GSP	Deklarering	GSP-ordningen
Kjøtt av storfe	02.01.3001/.3009 02.02.3001/.3009	Utbeinet storfekjøtt, ferks og fryst	0,00	2700	Kalenderåret	Botswana og Namibia	Deklarering	GSP-ordningen
Kjøtt av storfe	02.01.3001/.3009 02.02.3001/.3009	Utbeinet storfekjøtt, ferks og fryst	0,00	500	Kalenderåret	Eswatini	Deklarering	GSP-ordningen
Kjøtt av storfe	02.10.2000	Tørket storfekjøtt	0,00	10	Kalenderåret	EFTA	Auksjon	EFTA-avtalen
Kjøtt av svin	02.03.1101/.2101	Hele og halve skrotter, fersk og fryst	0,00	600	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Kjøtt av svin	02.03.1101/.2101	Hele og halve skrotter, fersk og fryst	0,00	100	Kalenderåret	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Kjøtt av svin	02.03.2101	Hele og halve skrotter, fryst	6,96	1381	Kalenderåret	WTO	Auksjon	WTO-avtalen
Kjøtt av svin	02.03.1904	Ribbe av svin	15,00	300	1.12-31.12	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Kjøtt av svin	02.03.1904	Ribbe av svin	15,00	50	1.12-31.12	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Kjøtt av svin	02.06.4100	Lever av svin	5,00	350	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Kjøtt av svin	02.06.4100	Lever av svin	5,00	60	Kalenderåret	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Kjøtt av svin	02.10.1101/.1109/.1900	Konservert kjøtt av svin	0,00	600	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Kjøtt av svin	02.10.1101/.1109/.1900	Konservert kjøtt av svin	0,00	100	Kalenderåret	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Egg	04.07.1100/.2100/ex .9000	Hønseegg til konsum og for klekking	0,00	290	Kalenderåret	EU	Auksjon	Avtale EF, inkludert i EØS-avtalen
Egg	04.07.1100/.2100/ex .9000	Hønseegg til konsum og for klekking	0,00	48	Kalenderåret	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Egg	04.07.2100	Hønseegg til konsum	3,78	1295	Kalenderåret	WTO	Auksjon	WTO-avtalen
Kjøtt av sau og geit	02.04.1000/.3000 02.04.2100/.4100 02.04.2200/.4200 02.04.4300 02.04.5000	Hele og halve lam, fersk og fryst Hele og halve sau, fersk og fryst Ikke utbeinet kjøtt, fersk og fryst Utbeinet kjøtt fryst Kjøtt av geiter	12,23 9,09 32,1 28,97 14,01	206	Kalenderåret	WTO	Auksjon	WTO-avtalen
Kjøtt av sau og lam	02.04.1000/.2100/.2200/ .2300/.3000/.4100/.4200/.4300	Alle	0,00	400	Kalenderåret	Botswana, Eswatini, Namibia	Deklarering	GSP-ordningen
Kjøtt av sau og lam	02.04	Alle	0,00	600	Kalenderåret	Island	Fordelt av Ldir	
Pølser og lignende	16.01.0000	Pølser	0,00	10	Kalenderåret	EFTA	Auksjon	EFTA-avtalen
Pølser og lignende	16.01.0000	Pølser	0,00	600	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Pølser og lignende	16.01.0000	Pølser	0,00	120	Kalenderåret	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Tilb. eller konservert kjøtt	Ex. 16.02.4100/ ex. 5009	Hermetisk skinke av svin og tung av storfe	0,00	150	Kalenderåret	GSP	Auksjon	GSP-ordningen
Tilb. eller konservert kjøtt	16.02.4910	Bacon Crisp	0,00	350	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Tilb. eller konservert kjøtt	16.02.4910	Bacon Crisp	0,00	40	Kalenderåret	Storbritannia	Auksjon	Frihandelsavtale
Tilb. eller konservert kjøtt	16.02.5001	Kjøttboller	0,00	200	Kalenderåret	EU	Auksjon	EØS-avtalen
Tilb. eller konservert kjøtt	Ex. 16.02.5009	Corned beef	0,00	200	Kalenderåret	GSP	Auksjon	GSP-ordningen

Vedlegg 4 – Engrospriser for kjøtt og egg i EU

Kilde: Europakommisjonen

	Ung okse			Slaktegris klasse S			Lam tung		Egg		
	EU	Danmark	Sverige	EU	Danmark	Sverige	EU	Sverige	EU	Finland	Sverige
2022/01	452	409	467	134	134	199	712	643	144	150	184
2022/02	468	409	466	138	129	195	696	648	147	149	168
2022/03	499	415	475	174	139	198	702	704	169	149	165
2022/04	515	440	506	198	164	216	734	781	191	160	175
2022/05	507	469	513	195	171	223	740	821	184	199	241
2022/06	489	499	516	197	172	229	743	823	180	204	241
2022/07	491	523	523	200	174	238	729	800	182	206	232
2022/08	499	534	528	206	182	242	708	754	184	212	230
2022/09	498	515	519	214	190	238	707	668	199	209	219
2022/10	502	509	512	209	190	235	705	595	222	208	210
2022/11	510	490	520	202	190	238	730	586	237	207	229
2022/12	516	475	512	206	191	236	749	611	246	207	227
2023/01	517	463	508	206	182	232	722	663	248	207	246
2023/02	514	439	515	221	176	231	702	702	253	209	254
2023/03	513	442	515	236	187	229	721	745	263	209	249
2023/04	504	450	513	244	203	228	756	766	262	210	242
2023/05	501	460	515	243	209	228	758	778	251	210	247
2023/06	492	460	505	248	210	224	756	746	235	209	242
2023/07	479	459	503	251	211	224	730	725	212	210	236
2023/08	479	448	492	242	209	222	704	667	206	210	238
2023/09	484	432	488	231	199	220	720	610	212	210	237
2023/10	488	428	499	219	192	224	744	566	217	210	237
2023/11	490	427	502	212	195	226	781	554	225	210	234
2023/12	496	423	520	212	197	234	793	601	230	210	242
2024/01	499	419	512	207	194	233	776	679	226	209	244
2024/02	504	416	526	210	186	234	776	718	225	210	249
2024/03	506	418	535	221	191	234	824	753	230	210	249
2024/04	503	421	525	223	192	229	873	760	220	210	243
2024/05	504	425	527	223	189	229	895	770	207	209	242
2024/06	507	420	540	224	188	238	871	777	198	209	255
2024/07	505	422	535	223	186	234	825	739	195	210	267